

BNP per innbygger og produktivitet i EU og USA i perioden 1999–2023

En komparativ analyse

Ingeborg Aline Nyhus, Peder Nyeggen og Olav Slettebø

TALL

SOM FORTELLER

NOTATER / DOCUMENTS

2026/33

I serien Notater publiseres dokumentasjon, metodebeskrivelser, modellbeskrivelser og standarder.

© Statistisk sentralbyrå

Publisert: 8. september 2026

ISBN 978-82-587-2128-1 (elektronisk)

ISSN 2535-7271 (elektronisk)

Standardtegn i tabeller	Symbol
Ikke mulig å oppgi tall Tall finnes ikke på dette tidspunktet fordi kategorien ikke var i bruk da tallene ble samlet inn.	.
Tallgrunnlag mangler Tall er ikke kommet inn i våre databaser eller er for usikre til å publiseres.	..
Vises ikke av konfidensialitetshensyn Tall publiseres ikke for å unngå å identifisere personer eller virksomheter.	:
Desimaltegn	,

Forord

Debatten om økonomisk utvikling i Europa sett opp mot USA har resultert i en rekke avisartikler og forskningsarbeider. Som dette notatet viser, kan statistikkbrukere konkludere ulikt om hvordan utviklingen går, avhengig av hvilke tall man velger. Dermed er det vanskelig for befolkningen og beslutningstakere å få en felles situasjonsforståelse. En av SSBs oppgaver er å forsøke å hjelpe brukerne med å forstå hva statistikken viser og hvordan den bør forstås. Dette notatet er et slikt forsøk.

Den viktigste konklusjonen er at EU-landene har hatt en bedre utvikling i BNP per innbygger og produktivitet enn inntrykket som gis i for eksempel Draghi-rapporten. Tall som viser at USA har løpt fra EU de siste 25 årene, gir et misvisende inntrykk av de faktiske materielle forhold, fordi de verken er korrigert for prisvekst, valutakurssvingninger eller kjøpekraftsutvikling.

Et mer dekkende bilde gis ved løpende nivåsammenligninger av kjøpekraftsjusterte tall for BNP per innbygger og/eller timeverk. Begge viser at EU-landene fra 1999 til 2023 hadde tatt innpå USAs nivå. Det er sannsynligvis mange årsaker til denne utviklingen. Notatet fremhever to forklaringer som hittil har fått mindre oppmerksomhet i debatten:

Den første er økt antall arbeidstimer per innbygger i EU. Dette fører nærmest definisjonsmessig til økt BNP per innbygger, uansett hvilken variant av tallene man velger, og bør være lite kontroversiell.

Den andre forklaringen som fremheves, er at økt handel internt i EU kan ha medvirket til at kjøpekraftsparitetene har bedret seg mye i EU vis-a-vis USA. Forbedringen i kjøpekraftsparitetene har hatt stor kvantitativ betydning for både BNP per innbygger og arbeidsproduktivitet i EU, PPP-justert. Sannsynligvis er det mange forklaringer bak denne forbedringen, og hypotesen som diskuteres her er neppe uttømmende, selv om den kan være viktig.

Mer generelt kan notatet også være nyttig for brukere som ønsker å sammenligne to eller flere lands utvikling. Det er mange fallgruver og ting å være obs på i den sammenheng, som valutakursutvikling, bruk av faste eller løpende priser, valg av basisår mv.

Notatet er blitt til i forbindelse med Peder Nyeggen og Ingeborg Aline Nyhus sitt studentopphold i nasjonalregnskapsseksjonen i SSB. Forfatterne vil rette en særlig takk til Lars Svennebye, som har lest gjennom flere utkast og gitt viktige innspill om kjøpekraftsjustering av BNP-tall. Takk også til Steinar Holden, Martin Sandbu og Stein Reegård.

Statistisk sentralbyrå, 11. august 2026

Pål Sletten

Sammendrag

I Draghi-rapporten (2025) og i kjølvannet av den er det blitt argumentert for at EU-landene har falt bakpå økonomisk i forhold til USA de siste tiårene. I dette notatet vurderer vi påstanden ved å studere utviklingen i BNP per innbygger og produktivitet for EU27 og USA fra 1999 til 2023, målt på ulike måter. Mest plass er viet til BNP per innbygger. Avhengig av hvilken variant av tallene man velger, kan man nå tre forskjellige konklusjoner om utviklingen her:

1. BNP per innbygger målt i løpende priser og markedsvalutakurser bekrefter at EU sakker akterut.
2. Volumvekstrater i BNP per innbygger viser at EU og USA har hatt nokså lik utvikling.
3. Løpende, kjøpekraftsjusterte tall (PPP) for BNP per innbygger viser at EU tar innpå USA. Nivået i USA er likevel fortsatt en del høyere.

Notatet argumenterer for at nr. 3) gir det mest dekkende bildet av den materielle levekårsutviklingen for innbyggerne i EU og USA. Økonomer som Aghion mfl. (2026) mener at BNP målt med en fast kjøpekraftskurs gir en tryggere sammenligning mellom land og over tid. Som Ackerman (2026) og Krugman (2026) har påpekt, kan denne metoden være misvisende dersom man justerer verdier langt fra basisåret, fordi den forutsetter at det relative prisnivået mellom land har vært stabilt. Det er sjeldent tilfelle.

Vi analyserer hvorfor PPP-justerte tall viser at EUs BNP per innbygger tar innpå USAs. Sannsynligvis er det en rekke årsaker til det, og flere av dem blir kun diskutert kort her. Notatet fremhever to årsaker til EUs innhenting som hittil har fått mindre oppmerksomhet i debatten:

Årsak nummer 1 er **økt arbeid**. Andelen sysselsatte mellom 25 og 64 år har økt vel 10 prosentpoeng i EU siden 1999, mens den har falt svakt i USA. Siden USA har hatt en gunstigere demografisk utvikling enn EU, har den relative bedringen i sysselsetting som andel av total befolkning vært mindre enn bedringen i sysselsettingsandelen mellom 25 og 64. Men EU har tatt innpå med 4 prosentpoeng også her. Dette har i noen grad blitt motvirket av at et gjennomsnittlig årsverk i EU har falt mer enn i USA, slik at antall timeverk per sysselsatt er noe lavere i 2023 enn i 1999. Det har blitt flere arbeidere i EU, men disse har også fått mer fritid enn tidligere. Likevel: I sum har antall utførte timer per innbygger per år i EU økt fra 75 pst. av USAs nivå i 1999 til 83 pst. av USAs nivå i 2023.

Årsak nummer 2 er **gunstigere prisutvikling** i EU enn i USA, forårsaket av økt handel. EU-landenes kjøpekraftspariteter bedret seg markert fra 2004, da EU ble utvidet østover. I samme periode økte handelen internt i EU kraftig. Dette sammenfallet i tid gir opphav til følgende hypotese: EUs økte importandeler har medvirket til at kjøpekraftsparitetene har bedret seg.

Handelskostnadene mellom de gamle EU-landene (EU14) har endret seg lite i perioden vi ser på, men de har falt mye mellom gamle og nye EU-land, og mellom landene som kom med fra/etter 2004 (EU10). Land øst i Europa har kunnet selge sin produksjon til gode priser til land vest i Europa, mens de vestlige landene har økt kjøpekraften ved å importere billig fra EU10. Dette kan ha slått ut i kjøpekraftsparitetene for vestlige EU-land særlig fra 2004, som vi viser i figur 5.3. Videre har volumveksten i BNP vært sterkere i EU10-landene, og disse har fortsatt et relativt lavt prisnivå sammenlignet med Vest-Europa. De utgjorde 6,5 prosent av EUs samlede BNP i 2004, og 9 prosent i dag.

Samlet sett kan dette ha bidratt til at kjøpekraftspariteten for hele EU har bedret seg markert mot USA de siste tiårene. Økt handel i EU har lagt til rette for utnyttelse av komparative fortrinn.

Til sammenligning ser handelsveksten mellom stater i USA ut til å ha vært mer beskjeden i samme periode, selv om nivået har holdt seg høyt. En kan derfor si at EU de siste 20 årene har høstet gevinster som USA hadde høstet på et tidligere tidspunkt. Og selv om USA har hatt klart bedre *bytteforholdsutvikling* enn EU det siste tiåret, har landet ikke økt sin import som andel av BNP.

Den BNP-veksten som har funnet sted i EU de siste tiårene, har altså i større grad medført økt materiell levestandard for innbyggerne enn den veksten som har skjedd i USA.

I rapportens avsnitt 6 ser vi nærmere på produktivitet. Draghi-rapporten legger vekt på produktivitetsgapet mellom EU og USA. Den sterke produktivitsveksten i amerikansk økonomi har vært særlig konsentrert i teknologitunge næringer. Flere IT-relaterte aktiviteter har opplevd et større prisfall når man korrigerer for kvalitet, ifølge amerikanske KPI-tall og som diskutert av bl. a. Krugman (2026). Lavere priser har kommet både europeere og amerikanere til gode. Dette kan være én forklaring på at løpende PPP-justerte tall ikke viser at den høye produktivitsveksten i amerikanske IT-næringer har medført bedre utvikling i BNP per innbygger enn i EU.

Når man sammenligner produktivitsutvikling mellom land, er det ganske vanlig å se mer på volumvekstrater i BNP per timeverk enn på nivåtall. En indeksert figur basert på vekstrater kan være nyttig og informativ.

Men hvis man er interessert i *nivåforskjeller* på produktivitet over tid, vil det også her være verdifullt å se hen til løpende PPP-justerte tall, som vist i avsnitt 6. Da får produktivitetstallene i mindre grad en «volumtolkning», og blir i større grad et mål på om arbeidstimene medfører økt materiell levestandard for en befolkning. Sagt på en enkel måte: Over tid spiller det en rolle for levestandarden *hva* en økonomi produserer, ikke bare mengden som produseres. Hvor effektivt økonomien høster handelsgevinster spiller også inn. Da er bruttoprodukt per timeverk, i løpende PPP-justerte verdier, et mer interessant tall enn volumvekst i timeverksproduktivitet.

Når man analyserer produktiviteten med løpende PPP-justerte tall som produksjonsmål, har EU tatt innpå USA de siste 25 år. BNP per timeverk i EU, i løpende PPP, var i 2023 på 90 prosent av USAs nivå, mot 80 prosent i 1999.

Endringene i EU vis-a-vis USA i perioden 1999 til 2023 er oppsummert i tabellene under.

Tabell 1.1 Totalt BNP

	EU27		USA	
	1999	2023	1999	2023
BNP, mill. løpende USD	7 926 426	18 659 279	9 631 172	27 811 517
BNP, PPP-justert, mill. løpende internasjonale dollar	8 906 310	27 547 994	9 631 172	27 811 517
Implisitt PPP-konverteringsfaktor	1,12	1,48	1,00	1,00

Kilde: Verdensbanken (GDP (current US\$)), Verdensbanken (GDP, PPP (current international \$))

Tabell 1.2 BNP per innbygger

	EU27		USA	
	1999	2023	1999	2023
Befolkning	429 000 000	449 000 000	279 000 000	337 000 000
BNP per innbygger, løpende USD	18 477	41 557	34 520	82 527
Som andel av USA	54 %	50 %	100 %	100 %
BNP (PPP) per innbygger, løpende internasjonale dollar	20 761	61 354	34 520	82 527
Som andel av USA	60 %	74 %	100 %	100 %

Kilde: Verdensbanken (GDP (current US\$)), Verdensbanken (GDP, PPP (current international \$)), Verdensbanken (Population, total)

Tabell 1.3 Arbeidsmarked

	EU27		USA	
	1999	2023	1999	2023
Sysselsettingsandel, 25-64 år	67 %	77 %	78 %	77 %
Total sysselsetting, personer	174 000 000	203 000 000	134 000 000	161 000 000
Sysselsetting som andel av total befolkning	41 %	45 %	48 %	48 %
Antall timer per sysselsatt per år, effektivt	1680	1579	1889	1805
<i>Som andel av USA</i>	89 %	87 %	100 %	100 %
Antall timer totalt	292 320 000 000	320 537 000 000	253 126 000 000	290 605 000 000
Timer per innbygger	681	714	907	862
<i>Som andel av USA</i>	75 %	83 %	100 %	100 %

Kilde: OECD (Employment rate, 25-64 years), FRED (All employees, nonfarm) og Eurostat (Total employment), OECD (Average annual hours actually worked per worker)

Tabell 1.4 Produktivitet

	EU27		USA	
	1999	2023	1999	2023
BNP per timeverk, løpende USD	27	58	38	96
<i>Som andel av USA</i>	71 %	61 %	4 %	100 %
BNP (PPP) per utførte timeverk	30	86	38	96
<i>Som andel av USA</i>	80 %	90 %	100 %	100 %

Kilde: Beregnet ut fra tall i tabell 1.1-1.3

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
1. Innledning	8
2. BNP og BNP per innbygger i EU og USA	10
3. BNP per innbygger i EU som andel av USA. Målt i USD med løpende priser og fast markedsvalutakurs	13
4. BNP per innbygger i EU som andel av USA. Målt i USD med faste priser og fast markedsvalutakurs	15
5. BNP per innbygger i EU som andel av USA. Målt med kjøpekraftsparitet i internasjonale dollar	18
5.1 Kan økt handel forklare bedringen i EU-landenes kjøpekraftsparitet?	22
5.2 Nærmere om faste og løpende PPP	24
6. Produktivitet og arbeidsinnsats i EU og USA mellom 1999 og 2023	26
6.1 Økt sysselsettingsgrad har gitt flere timeverk i EU.....	28
6.2 Kjøpekraftsjustert produktivitet.....	29
Oppsummering	31
Referanser	34
Figurregister	35
Tabellregister	36

1. Innledning

Brukere av statistikk for bruttonasjonalprodukt (BNP) per innbygger er ofte interessert i et enkelt mål på befolkningers materielle levestandard. Slike tall kan også være nyttige som mål på økonomisk kapasitet, eventuelt også produktivitet.

BNP målt i markedsverdi angir verdien av den totale mengden varer og tjenester som produseres innenfor et lands grenser i løpet av et år, minus verdien på varene og tjenestene som brukes i produksjonen. Som et mål på den totale verdiskapingen i et land, forteller BNP oss noe om hvordan et samfunn utnytter sine ressurser (herunder arbeid og kapital).

Siden slik statistikk er utarbeidet etter internasjonale manualer, skal den i utgangspunktet kunne brukes til internasjonale sammenligninger.¹ Når man deler BNP på antall innbyggere i det aktuelle landet, får man en indikasjon på den økonomiske levestandarden en gjennomsnittsinbygger kan oppnå.

Likevel er det ofte langt fra enkelt å bruke BNP per innbygger til å sammenligne økonomisk utvikling i to eller flere land. Ulike bearbeidelser og varianter av BNP-tallene er egnet for å besvare ulike spørsmål. I tillegg er det enkelte spørsmål der tallgrunnlaget gjør at sammenligninger alltid vil være utfordrende: Å foreta en sammenligning over *både* tid og rom samtidig er et av dem. Men ofte er sammenligninger av et lands økonomiske utvikling i forhold til andre land av stor interesse. Debatten i etterkant av Draghi-rapporten er bare ett av mange eksempler på det.

Dette notatet diskuterer styrkene og begrensningene ved ulike varianter av tall for BNP per innbygger. Det gjør vi ved å ta utgangspunkt i et dagsaktuelt spørsmål:

Har innbyggerne i EU² opplevd fallende eller økende materiell levestandard relativt til innbyggerne i USA mellom 1999 og 2023?

Tidsperioden for sammenligning er valgt fordi perioden gir et helhetlig bilde av de økonomiske trendene etter innføringen av euroen i 1999, og fordi det foreligger endelig nasjonalregnskap for de aktuelle landene frem til 2023. I tillegg har denne tidsrammen stått sentralt i den pågående debatten om Europas relative økonomiske utvikling opp mot USA³.

¹ BNP-tallene som de fleste lands statistikkbyråer jevnlig publiserer er nemlig utarbeidet etter standardiserte retningslinjer fra EU under the European System of Accounts (ESA), og FN, under the System of National Accounts (SNA).

² I dette notatet består aggregatet «EU» av dagens 27 medlemsland: Belgia, Bulgaria, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Hellas, Irland, Italia, Kroatia, Kypros, Latvia, Litauen, Luxembourg, Malta, Nederland, Polen, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Spania, Sverige, Tsjekkia, Tyskland, Ungarn og Østerrike. Dette gjelder for hele perioden vi ser på, 1999–2023. Eurostat publiserer tall for EU27 samlet.

³ Se f.eks. European Commission, “The Draghi Report on the Future of European Competitiveness,” European Commission, september 2024, https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_en#paragraph_47059; Terje Erikstad, “Sjeføkonom om krisen i Europa: – Jeg er kjempebekymret,” Dagens Næringsliv, 27. desember, 2024, <https://www.dn.no/makrookonomi/eu/usa/eurosonen/sjefokonom-om-krisen-i-europa-jeg-er-kjempebekymret/2-1-1754934>; Gideon Rachman, “Europe has fallen behind America and the gap is growing,” Financial Times, 19. juni, 2023, <https://www.ft.com/content/80ace07f-3acb-40cb-9960-8bb4a44fd8d9>. Holden (2026) fremhever at Europa gjør det bedre enn USA på en rekke områder, som forventet levealder, men at Europas posisjon kontra USA og Kina er i ferd med å svekkes.

Boks 1.1: Bruttonasjonalprodukt eller bruttonasjonalinntekt?

Det mest brukte målet på størrelsen på et lands økonomi er bruttonasjonalprodukt (BNP). Dette målet er et produktmål, som vil si at det er avgrenset til produksjon av varer og tjenester som finner sted innenfor landets grenser. At det er «brutto», betyr at det ikke er korrigert for kapitalslit.

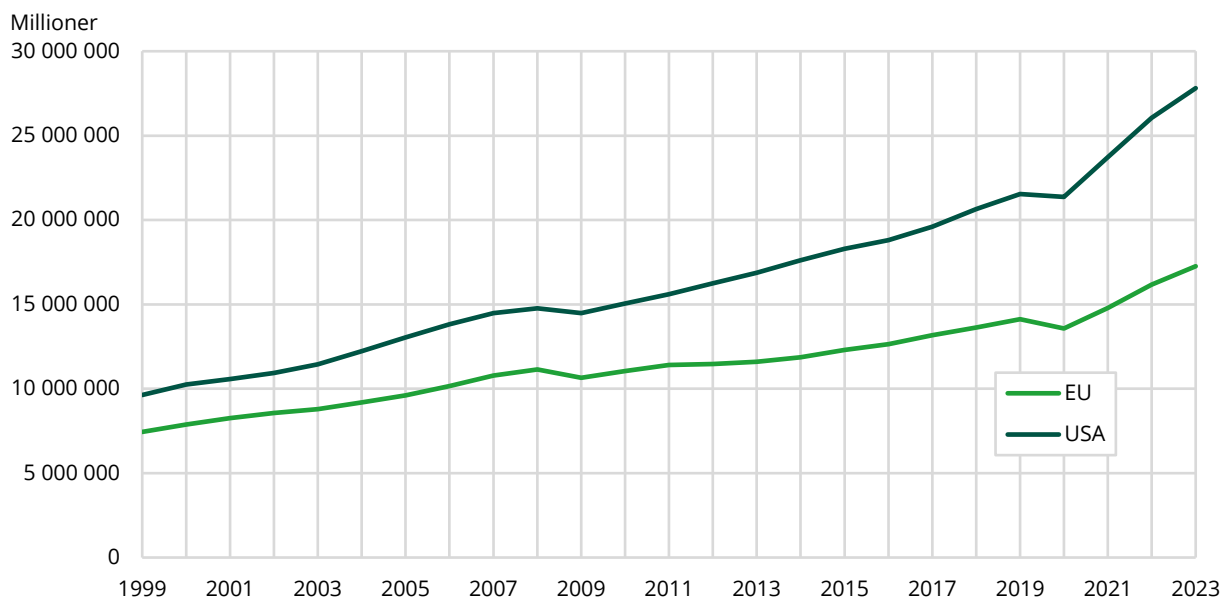
Bruttonasjonalinntekt (BNI) er derimot et inntektsmål. Det omfatter bruttonasjonalprodukt pluss formuesinntekter og lønn fra utlandet fratrukket formuesinntekter og lønn til utlandet.

For Norges del er forskjellen mellom BNP og BNI av interesse, blant annet fordi BNI inkluderer pengestrømmene fra renter og utbytte i oljefondet. Disse pengene skriver seg fra verdiskaping i utlandet, og teller derfor ikke med i Norges BNP. Men det er også betydelige utbytter til utlandet knyttet til utenlandske selskaper i Norge, som trekker i motsatt retning.

Når man studerer potensiell materiell velferd for et lands innbyggere, er BNI, som altså måler inntekt, et mer dekkende mål. Både BNI og BNP er definert gjennom FNs standard for nasjonalregnskap og er således sammenlignbare mellom land. Likevel brukes BNP oftere i økonomiske analyser enn BNI. Dette er en viktig årsak til at vi konsentrerer oss om BNP per innbygger i dette notatet.

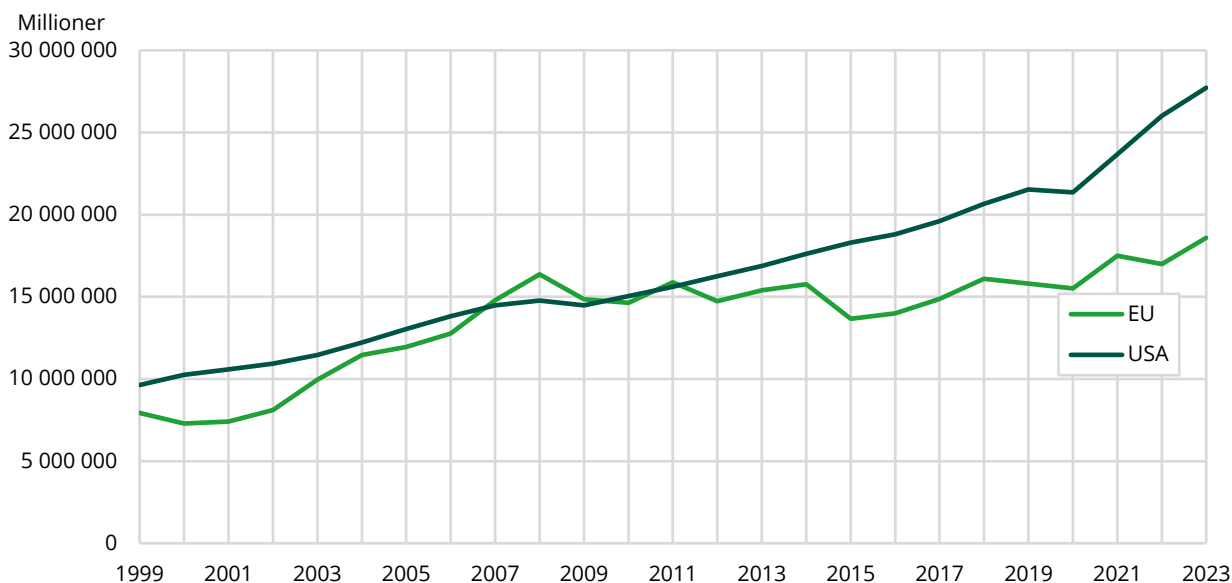
2. BNP og BNP per innbygger i EU og USA

Figur 2.1 BNP i EU og USA. Målt i mill. henholdsvis euro og amerikanske dollar. Løpende priser. 1999–2023

Kilde: Verdensbanken (2025) [World Development Indicators](#) | [DataBank](#)

Figur 2.2 BNP i EU og USA. Målt i mill. amerikanske dollar. Løpende priser og løpende markedsvalutakurser. 1999–2023

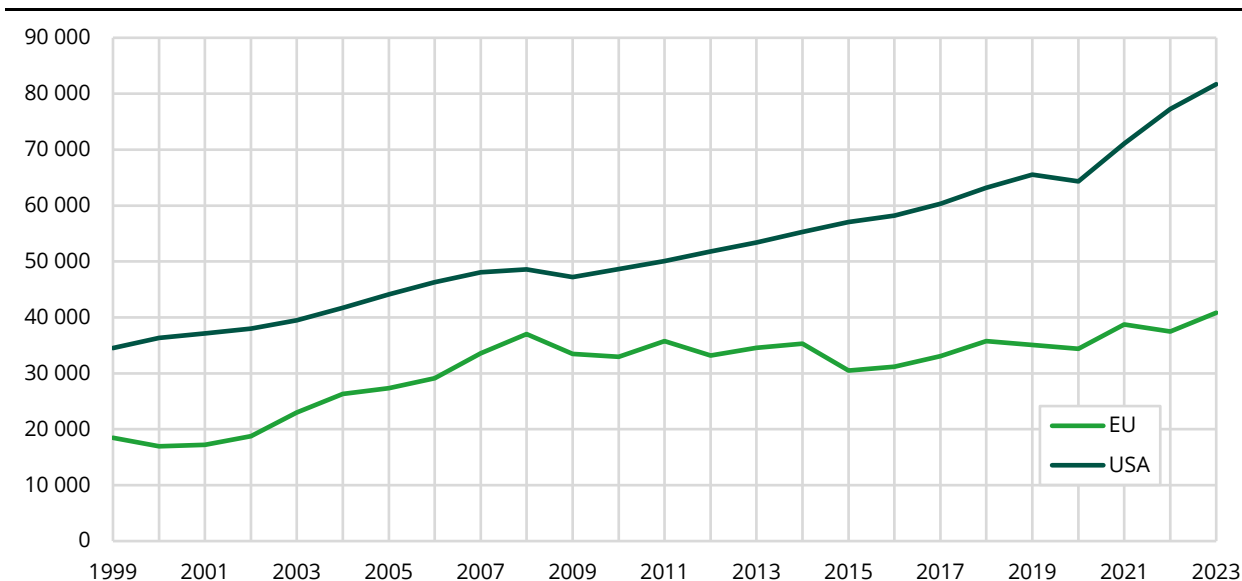
Kilde: Verdensbanken (2025) [World Development Indicators](#) | [DataBank](#)

Figur 2.1 viser EUs og USAs BNP regnet i lokal valuta og løpende priser. Figur 2.2 viser EU og USAs BNP i millioner amerikanske dollar, med løpende priser og de til enhver tid gjeldende markedsvalutakurser (årlige snittverdier for EURUSD). Markedsverdien av USAs BNP er høyere enn EUs i mesteparten av perioden. Fra rundt årtusenskiftet fram til finanskrisen vokste EUs økonomi raskere enn USAs, målt på denne måten. Etter finanskrisen vokste USA raskere enn EU. Tallene sier noe om størrelsen på de to økonomiene og hvordan denne størrelsen har utviklet seg over tid.

Utviklingen i BNP målt på denne måten er drevet av befolkningsvekst, volumvekst i BNP per innbygger, prisutvikling samt valutakursutvikling.

For å komme nærmere et mål på materielle levekår i de to landene, justerer vi for forskjeller i befolkningsstørrelse. Da får vi BNP per innbygger, vist i figur 2.3.

Figur 2.3 BNP per innbygger i EU og USA. Målt i amerikanske dollar. Løpende priser og løpende markedsvalutakurser. 1999-2023

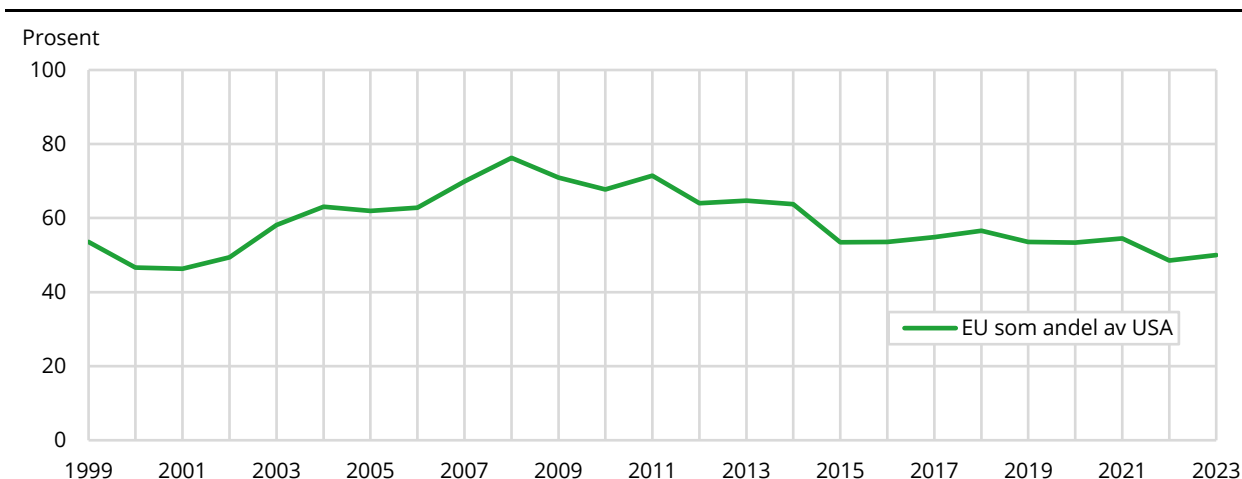

Kilde: Verdensbanken (2025) [World Development Indicators | DataBank](#)

Figur 2.3 viser BNP per innbygger i EU og USA mellom 1999 og 2023, oppgitt i millioner amerikanske dollar med løpende priser og markedsvalutakurser. Utviklingen er gjenkjennelig fra figur 2.2. Men mens USAs befolkning har vokst 20 prosent i perioden, har EUs befolkning vokst under 5 prosent. EU (448 millioner) har fortsatt flere innbyggere enn USA (336 millioner), men den relative forskjellen har avtatt.⁴

For å gjøre sammenligningen enklere deler vi EUs BNP per innbygger på USA sine tall, og ganger med 100. Da får vi EUs BNP per innbygger oppgitt som prosentandel av USAs BNP per innbygger hvert år.

Figur 2.4 BNP per innbygger i EU som andel av BNP per innbygger i USA. Beregnet med løpende priser og løpende markedsvalutakurser. 1999-2023

Kilde: Verdensbanken (2025) [World Development Indicators | DataBank](#)

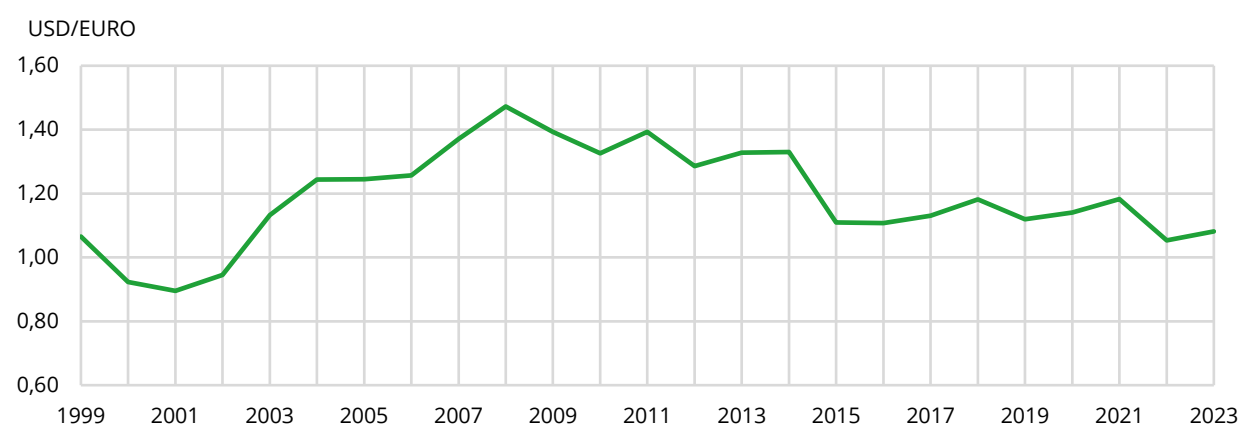
⁴ Tall for befolkning er hentet fra Verdensbankens statistikkbank.

Målt i USD med løpende priser og markedsvalutakurser er EUs BNP per innbygger lavere enn i USA gjennom hele perioden, som vist i figur 2.4. Nivåene har variert mye over tid: Før 2008 vokser BNP per innbygger i EU raskere enn i USA, mens etter 2008 faller EUs BNP per innbygger fra å utgjøre 76 prosent av USAs nivåer i 2008, til kun 50 prosent i 2023.

Deler av utviklingen i figur 2.2-2.4 skyldes at vi oppgir EUs BNP og BNP per innbygger i USD med markedsvalutakurser mot euro. For å sammenligne BNP mellom økonomier må man benytte en felles måleenhet, altså en felles valuta. EUs BNP-tall er beregnet i euro⁵, og må derfor regnes om.

Å bruke markedsvalutakurser betyr at vi konverterer EUs BNP-tall i euro (se figur 2.1) til amerikanske dollar, med valutakursen fra euro til dollar for hvert år. Derfor vil, for eksempel, en 10 prosent styrkelse av euroen, målt opp mot dollaren, alene føre til en 10 prosent økning i EUs verdi av BNP vis-a-vis USA. Man konverterer da BNP-verdien fra euro til dollar ved å multiplisere med et 10 prosent høyere tall. Slik fører svingninger i valutakursen alene til endringer i BNP-tallene når man bruker markedsvalutakurser.

Figur 2.5 Markedsvalutakurs fra euro til amerikanske dollar. 1999-2023

Kilde: Federal Reserve Economic Data (FRED) (2025) [U.S. Dollars to Euro Spot Exchange Rate \(DEXUSEU\)](#) | FRED | St. Louis Fed

Figur 2.5 viser markedsvalutakursen fra euro til amerikanske dollar i den aktuelle perioden. Vi ser at EUs nivåer på BNP per innbygger som vist i figur 2.4 korrelerer sterkt med vekslingskursene. Korrelasjonskoeffisienten mellom de to er 97,7, altså er sammenhengen nesten én-til-én.

Valutakurser kan variere betydelig fra år til år. Slike bevegelser kan skyldes en rekke forhold, herunder spekulasjon, omfang av statsgjeld og kapitalstrømmer av ymse sort. Uansett vil de påvirke BNP-tallene, noe som kan gi opphav til urimelige konklusjoner når det gjelder relative velstandsnivåer. I dette notatet er vi interessert i de realøkonomiske forholdene. For å skille disse fra svingninger som kun følger av endrede valutakurser, fester vi valutakursen til et bestemt år. Dette er vist i neste avsnitt.

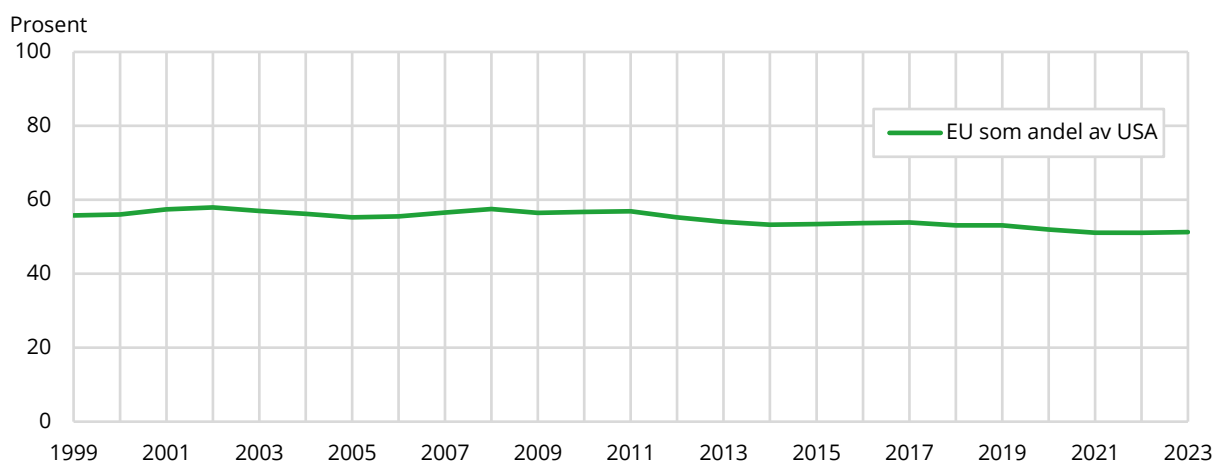
⁵ De av EUs medlemsland som er utenfor eurosone, beregner BNP-verdi i lokal valuta først. Deretter konverteres den til euro av Eurostat, som er kilden til de aggregerte EU-verdiene vi henter fra Verdensbankens data.

3. BNP per innbygger i EU som andel av USA. Målt i USD med løpende priser og fast markedsvalutakurs.

Figur 3.1 viser BNP per innbygger i USA og EU mellom 1999 og 2023, målt i amerikanske dollar med løpende priser og med *fast* valutakurs. Svingningene i valutakurs er kontrollert for ved å velge et år som utgangspunkt, et såkalt *basisår*, og deretter justere valutakursene for årene før og etter, slik at kursen blir den samme for alle årene. Basisåret for analysen er satt til 2015.

Samtidig er prisene fremdeles løpende. Med andre ord er ikke prisveksten som EU og USA har hatt gjennom perioden, justert for. Å oppgi BNP slik, justert for valutakurs, men ikke for priser, er uvanlig. Justeringen for valutakurs i isolasjon er gjort for å illustrere effektene som *kun skyldes valutakurs* når vi sammenligner land.

Figur 3.1 BNP per innbygger i EU som andel av USA. Målt i amerikanske dollar med løpende priser og fast markedsvalutakurs (2015). 1999–2023

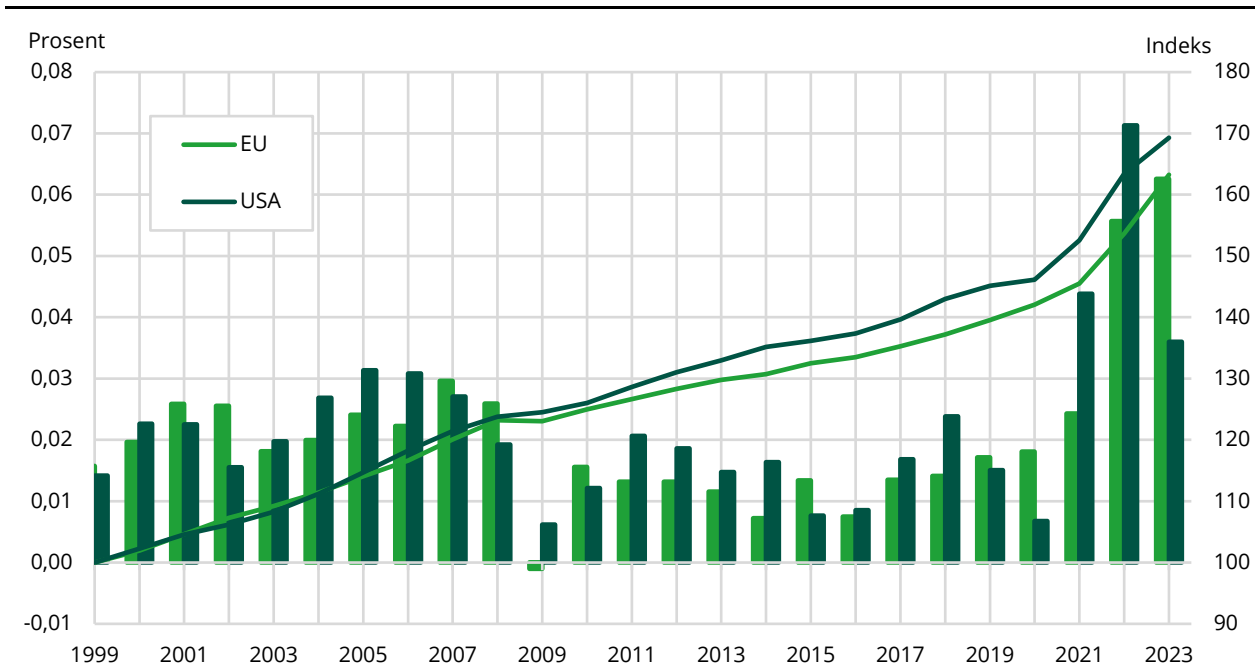
Kilde: Verdensbanken (2025) [World Development Indicators | DataBank](#), Federal Reserve Economic Data (FRED) (2025) [U.S. Dollars to Euro Spot Exchange Rate \(DEXUSEU\) | FRED | St. Louis Fed](#), egne beregninger

EUs BNP per innbygger som andel av USAs fremstår langt mer stabilt når vi måler med fast valutakurs. I perioden 1999 til 2008 ligger EUs BNP per innbygger mellom 55 og rett i underkant av 60 prosent av det amerikanske nivået. Etter 2008 faller andelen gradvis, fra 57 prosent til 52 prosent i 2023. Sammenlignet med svingningene vi så i figur 2.3 er dette relativt små endringer. Forskjellen mellom figur 2.3 og 3.1 er utslaget kurssvingningene har når vi måler EUs BNP i dollar med markedsvalutakurser. Valutakursen har altså hatt veldig mye å si for den populære fremstillingen av at EU faller bakpå USA.

Figur 3.1 er i likhet med figur 2.2-2.4 ikke korrigert for prisendringer. Når BNP per innbygger oppgis i løpende priser, vil BNP-verdien endres av at kun prisene på varer og tjenester som utgjør BNP endres. Når vi sammenligner ulike økonomier med løpende priser vil dermed økonomien som har høyere prisvekst fremstå som om den vokser raskere.

I figur 3.2 viser vi den årlige prisveksten i EU og USA, angitt med økonomienes BNP-deflatorer.

Figur 3.2 Prisvekst i EU og USA. 1999–2023, angitt ved BNP-deflatoren. Årlige vekstrater (venstre akse) og indeksert utvikling, der 1999 = 100 (høyre akse)

Kilde: Eurostat (2025) [[nama_10_gdp](#)] *Gross domestic product (GDP) and main components (output, expenditure and income)*, Verdensbanken (2025) [World Development Indicators](#) | [DataBank](#), egne beregninger

Overordnet følger prisutviklingen i de to økonomiene et ganske likt mønster, men over enkelte perioder har USA hatt høyere prisvekst enn EU flere år på rad. Det ser vi blant annet i år 2003 tom. 2006, og i år 2011 tom. 2014. For 1999–2023 samlet har prisene vokst litt mer i USAs BNP enn i EUs.

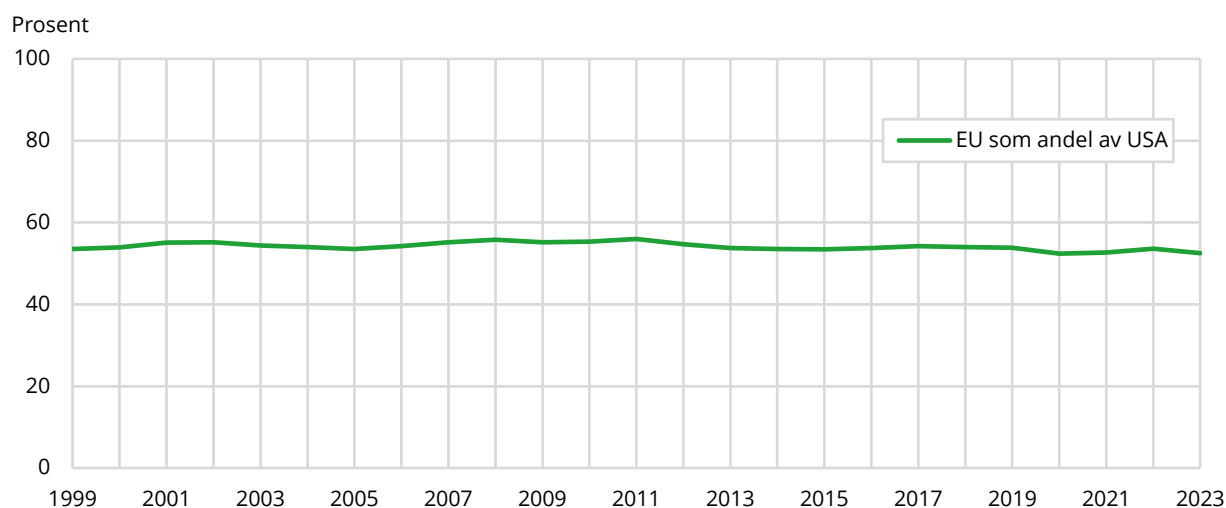
Noe av utviklingen i BNP per innbygger som vises i figur 3.1 kan tilskrives at prisene har vokst mer i USA enn i EU. For eksempel ser vi at EUs BNP per innbygger, som andel av USA, synker mellom 2002 og 2005 og mellom 2011 og 2014, hvilket sammenfaller med periodene hvor USA har hatt høyere prisvekst enn EU.

Samlet sett er utslagene ikke veldig store. Når vi måler velstandsnivåer over tid, er det likevel hensiktsmessig å justere for prisendringer i hvert av landene. Da får vi volumutviklingen, som er vist i avsnitt 4.

4. BNP per innbygger i EU som andel av USA. Målt i USD med faste priser og fast markedsvalutakurs.

Figur 4.1 viser BNP per innbygger i EU som andel av USA mellom 1999 og 2023, målt i dollar, med faste priser og fast valutakurs. På samme måte som over er valutaen festet i 2015 som basisår. BNP-deflatorene er brukt for å korrigere prisene til 2015-priser for hvert år.

Figur 4.1 BNP per innbygger i EU som andel av USA. Målt i amerikanske dollar med faste priser (2015) og fast markedsvalutakurs (2015). 1999–2023

Kilde: Verdensbanken (2025) [World Development Indicators | DataBank](#), Verdensbanken (2025) [World Development Indicators | DataBank](#), egne beregninger

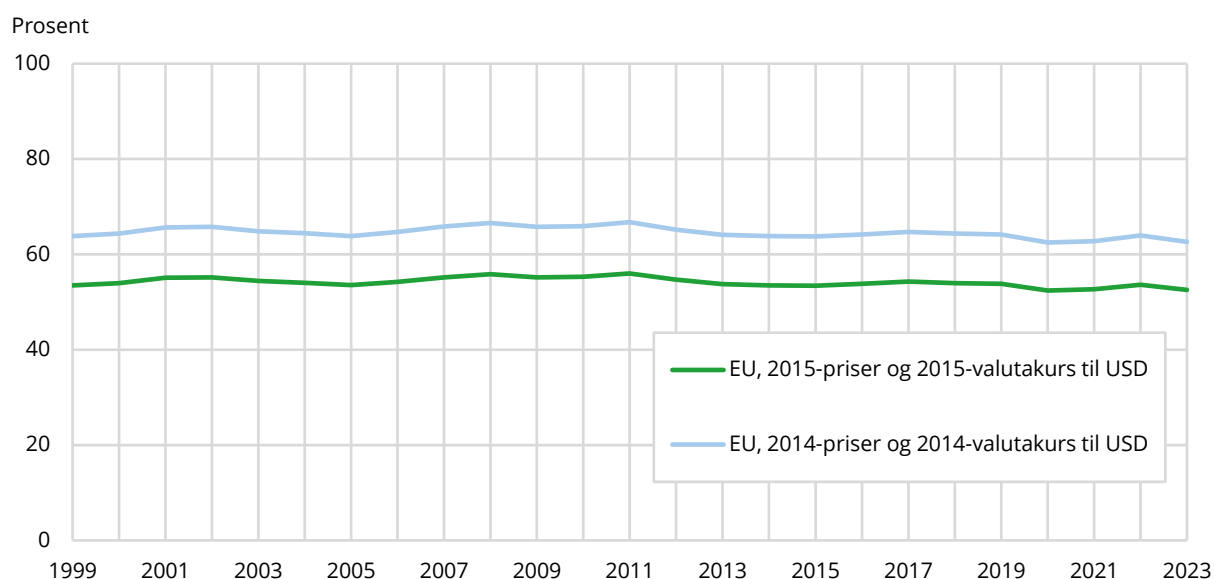
Figur 4.1 viser at BNP per innbygger har utviklet seg nokså parallelt i EU og USA, når vi måler i faste priser og med fast valutakurs. BNP per innbygger i EU ligger mellom 53 og 56 prosent av USAs nivå i 24 av de 25 årene, med unntak av 2020, hvor EUs BNP per innbygger utgjorde 52 prosent av USA. Forskjellen mellom denne og figur 2.4 er påfallende. Vi ser at mye av den svake utviklingen for EU fra 2008 forsvinner når man korrigerer for valutakurs og høyere prisvekst i USA.

Figur 4.1 kan sies å vise den realøkonomiske utviklingen per innbygger i EU, relativt til USA. Fordi BNP-tallene måles i faste priser og fast vekselskurs, er veksten i BNP-tallet rene volumendringer i produksjonen. Vi kan nå si at vi har et godt grunnlag for å sammenligne veksten i BNP per innbygger.

Derimot er det fremdeles vanskelig å fastslå hvor stor den absolutte forskjellen mellom økonomienes BNP per innbygger er for hvert enkelt år. Selv om utviklingen målt i faste priser og fast valutakurs blir uavhengig av pris- og kursendringer, er fremdeles *nivåforskjellen* for hvert år avhengig av prisenivået og valutakursen i det valgte basisåret. Om basisåret er et år der valutaen var sterkere enn andre år, vil BNP-verdiene for alle årene man studerer bli høyere enn om man valgte et annet år som basisår. Tilsvarende vil et basisår hvor prisveksten har vært høyere enn i landet man sammenligner med, legge kurven høyere fordi markedsprisen på produksjonen hvert år blir høyere.

For å illustrere denne effekten kan vi flytte basisåret for både valutaen og prisene kun ett år tilbake, fra 2015 til 2014. Forskjellen i prisvekst mellom disse årene er marginal, men i 2014 var eurokursen langt høyere.

Figur 4.2 BNP per innbygger i EU som andel av USA. Målt i amerikanske dollar med faste priser og fast markedsvalutakurs. Henholdsvis 2014-priser/kurser og 2015-priser/kurser. 1999–2023

Kilde: Verdensbanken (2025) [World Development Indicators | DataBank](#), Fred (2025) [U.S. Dollars to Euro Spot Exchange Rate \(DEXUSEU\) | FRED | St. Louis Fed](#)

Vi ser at endringen av basisår til et år der euroen var sterkere, gjør at EUs BNP-nivåer blir høyere for hele perioden. Mer spesifikt blir BNP-nivåene skalert med forskjellene i valutakursen pluss forskjellen i den relative prisveksten i 2014 og 2015. Til sammen utgjør dette 11 prosentpoeng. Utover nivåforskyvingen ser vi at utviklingen over tid er den samme.

Dette virker som et problem med denne måten å sammenligne EU og USA på. Selv om utviklingen over tid gjenspeiler reelle og ikke nominelle forhold, blir nivåforskjellen for hele perioden seende ganske tilfeldig ut, og veldig avhengig av hvilket basisår man velger.

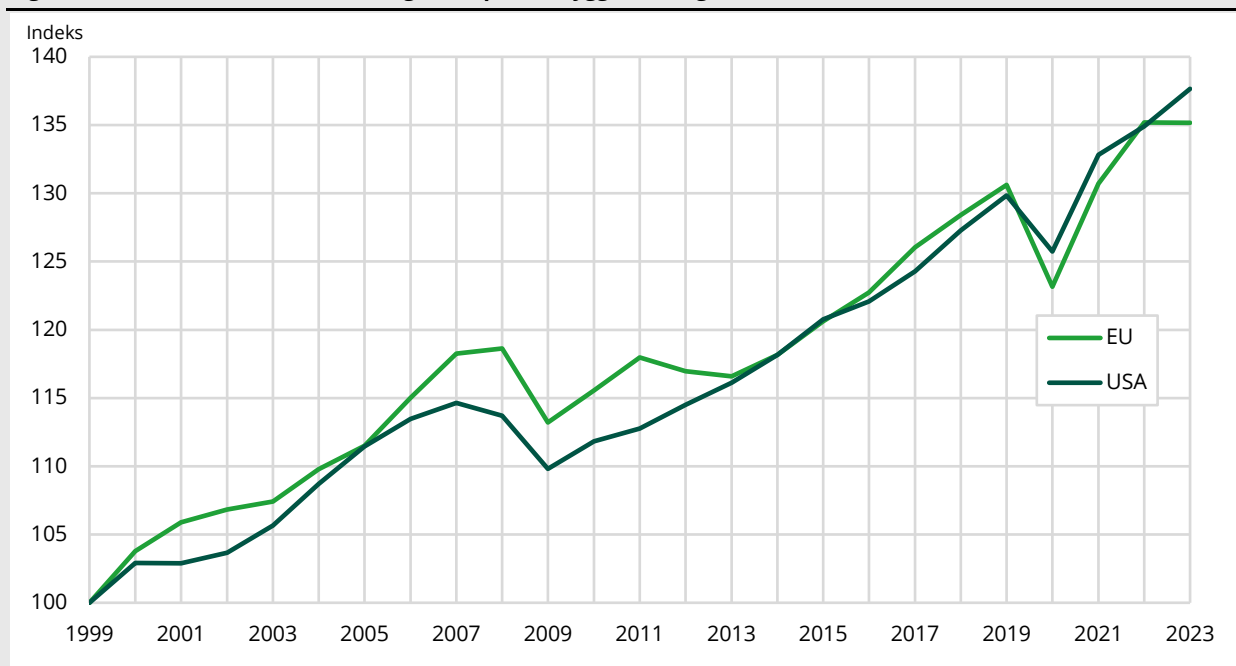
For å løse problemet kan vi sammenligne BNP-tallene ved å bruke *kjøpekraftspariteter*. Kjøpekraft refererer til hvor mye en valutaenhet får kjøpt lokalt⁶, og *paritet* betyr likhet. Kort sagt handler dette om å ta høyde for at forskjellige land har ulikt prisnivå internt. I de følgende forklarer vi hvordan kjøpekraftsjustering gjøres i praksis, og hvordan justeringen påvirker sammenligningen av BNP per innbygger.

⁶ I denne forbindelse ser vi på kjøpekraft som mengden varer og tjenester som kan kjøpes for en pengeenhet. Det må ikke forveksles med slik kjøpekraft gjerne brukes i dagligtalen, som et mål på mengden varer og tjenester en forbruker kan kjøpe for sin inntekt.

Boks 4.3: Volumvekst i BNP per innbygger. Indeksert utvikling

Figur 4.3 viser indeksert utvikling i reelt BNP per innbygger for EU og USA. Her er BNP per innbygger målt i nasjonal valuta, men justert for prisvekst. Ved sammenligning av indeks behøver vi ikke å konvertere til en felles valuta, fordi skaleringen til 100 sørger for at vekstratene er sammenliknbare uavhengig av enheten man måler i. Her er begge BNP per innbygger satt til 100 i basisåret 1999. Utviklingen etter 1999 angir den realøkonomiske vekstraten i landene relativt til dette året.

Figur 4.3 Indeksert volumutvikling i BNP per innbygger i EU og USA. 1999–2023. 1999=100

Kilde: Verdensbanken (2025 [World Development Indicators](#) | [DataBank](#)), egne beregninger

Vi ser at volumveksten i landene har vært svært lik for hele perioden sett under ett. Dette speiler figur 4.1 og 4.2, som bygger på tilsvarende informasjonsgrunnlag.

Men også når vi bruker indekserte vekstrater bør vi være oppmerksomme på valg av basisår. Valget av basisår vil ha betydning for hvordan forskjellene ser ut over tid, og kan påvirke tolkningen av den relative utviklingen. Valgte vi for eksempel 1993 som basisår snarere enn 1999, ville forskjellen mellom USA og EU være større i 2023. Grunnen til dette er at USA opplevde høyere volumvekst enn EU mellom 1993 og 1999. Det ville skapt et skille som vedvarte for de senere årene. På samme måte som ved bruk av ordinære BNP-tall, er det ikke åpenbart hva som er «rett» eller «galt» basisår, men brukere av statistikken bør være oppmerksomme på at tolkningen kan bli ganske ulik avhengig av hvilket basisår man velger.

5. BNP per innbygger i EU som andel av USA. Målt med kjøpekraftsparitet i internasjonale dollar.

BNP målt i kjøpekraftsparitet (PPP) uttrykkes i en teknisk beregnet valuta. Vi bruker *internasjonale dollar*, utviklet gjennom Verdensbankens International Comparison Program (ICP). En internasjonal dollar er definert slik at den har samme kjøpekraft som en amerikansk dollar har i USA i et gitt år. Et lands konverteringsfaktor til internasjonale dollar viser derfor hvor mye av landets egen valuta som kreves for å kjøpe den samme mengden varer og tjenester som én amerikansk dollar kjøper i USA.

Til forskjell fra markedsvalutakurser tar BNP-tall i kjøpekraftspariteter eksplisitt hensyn til forskjeller i prisnivå mellom land. En amerikansk dollar vekslet til euro gir ikke nødvendigvis samme kjøpekraft i et euroland, som dollaren gir i USA. Årsaken er at markedskursene reflekterer flere forhold enn kun prisforhold. For eksempel kan renter, kapitalstrømmer og forventninger i finansmarkedet påvirke valutakursene, og skape et gap mellom valutaverdi og reell kjøpekraft.

Samtidig varierer prisnivåene mellom land som benytter samme valuta, inkludert innad i EU. En identisk varekurv koster for eksempel flere euro i Frankrike enn i Hellas. Valutakursen mellom to ulike markedsvalutaer kan umulig reflektere alle prisnivåforskjellene når prisene varierer mellom økonomier som bruker samme valuta. Derimot tar internasjonale dollar høyde for dette. Hvert land i eurosonen har en egen konverteringsfaktor til internasjonale dollar, og EUs BNP målt i kjøpekraftsparitet er et vektet gjennomsnitt av medlemslandenes konverteringsfaktor.

BNP per innbygger uttrykt i internasjonale dollar gir derfor et mer informativt grunnlag enn BNP oppgitt i markedsvalutakurser gjør, når målet er å sammenligne materiell levestandard for en gjennomsnittsborger på tvers av land.

Samtidig reiser bruken av PPP også metodiske spørsmål – spesielt knyttet til sammenligninger over tid. Kjøpekraftsparitet er i utgangspunktet utviklet for å sammenligne prisnivåer i ett bestemt år. Når tallene likevel benyttes i tidsserier, oppstår det usikkerhet knyttet til hvordan pris- og volumendringer håndteres, og hvordan tallene skal tolkes. I faglitteraturen finnes det ulike syn på hvorvidt løpende eller faste PPP er best egnet for slike sammenligninger. Derfor presenterer vi BNP per innbygger både med løpende og faste PPP, og diskuterer begges styrker og svakheter.

Boks 5.1: Kjøpekraftsparitet og kjøpekraftsjustert valuta

En kjøpekraftsjustert valuta konstrueres ved hjelp av det som kalles en representativ varekurv. Varekurven er en liste med varer og tjenester som gir et representativt bilde av sluttanvendelsen til et lands BNP, for husholdninger, bedrifter, og det offentlige. En slik liste konstrueres for alle landene som sammenlignes. Merk at alle varene og tjenestene som inkluderes skal være sammenliknbare mellom land, over forskjellige sektorer og produkt- og tjenesteklasser. At varene og tjenestene er sammenliknbare, er viktig for at prisnivået skal kunne måles mot hverandre.

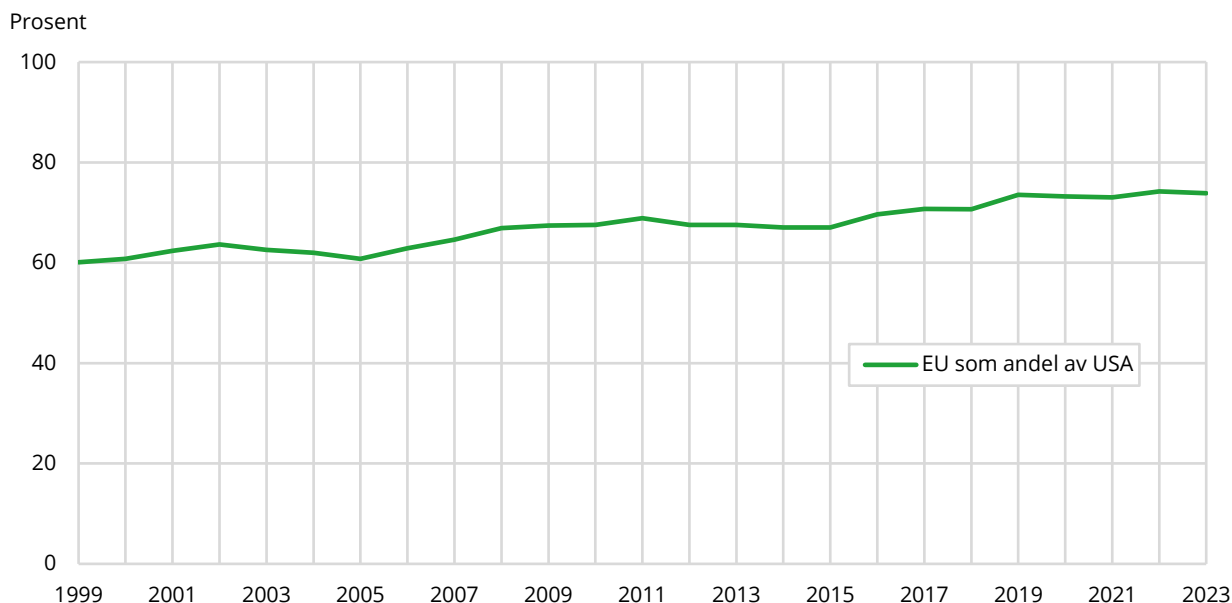
For å beregne kursen mot den internasjonale dollaren, starter man med å sammenligne prisen på hver enkelt vare og tjeneste i en standardisert varekurv på tvers av land. For hver vare beregner man et forholdstall mellom prisen i det aktuelle landet og prisen i USA. Disse individuelle forholdstallene vektet deretter etter hvor viktig hver vare eller tjeneste er i forbruket (typisk basert på nasjonale forbruksandeler), og aggregeres opp til et samlet prisforhold - en kjøpekraftsparitet på BNP-nivå. Til slutt deles prisnivået i det aktuelle landet på prisnivået i USA, for å finne hvor mange enheter av den lokale valutaen som tilsvarer én internasjonal dollar. Dette uttrykker hvor mye kjøpekraft valutaen har relativt til den amerikanske dollaren. Da får man en reell snarere enn nominell valutakurs mot dollar, som forteller noe om den relative mengden valutaenheter man trenger lokalt for å kjøpe den samme mengden varer og tjenester som en dollar kan kjøpe i USA.

Til sist deler man BNP-tallene for landene man måler, i lokal valuta, på denne kursen. Da får man et mål på hvor mye varer og tjenester man i praksis får kjøpt for pengeverdien av landets BNP, relativt til USA. Alle lands BNP skales etter valutaens relative lokale kjøpekraft mot dollar. Det gjør at tallene i tillegg er sammenliknbare mellom samtlige land, da de har samme referanseindeks. Når dette er tilfelle, at tallene er sammenliknbare over forskjellige land, sier man at tallene er i en beregningsteknisk valuta som Verdensbanken benevner internasjonal dollar. Kjøpekraftspariteten er kursen på denne valutaen målt mot USD.

I praksis gjennomfører International Comparison Program (ICP) full prisinnsamling i utvalgte referanseår, som 2017 og 2021. For mellomliggende år estimeres kjøpekraftsparitetene ved hjelp av blant annet nasjonale BNP-deflatorer og prisindekser (Verdensbanken, u.å.). I Europa suppleres ICP av Eurostat-OECD-programmet, som beregner årlige PPP-tall på grunnlag av data som samles inn og kvalitetssikres av de nasjonale statistikkbyråene. SSB deltar i programmet og publiserer resultatene på sine nettsider.

Figur 5.1 viser BNP per innbygger i EU som andel av BNP per innbygger i USA, målt i løpende internasjonale dollar for perioden 1999 til 2023. BNP-verdiene i EU er her konvertert til internasjonale dollar ved hjelp av kjøpekraftsparitet (PPP) for hvert enkelt år, som forklart i boks 5.1.

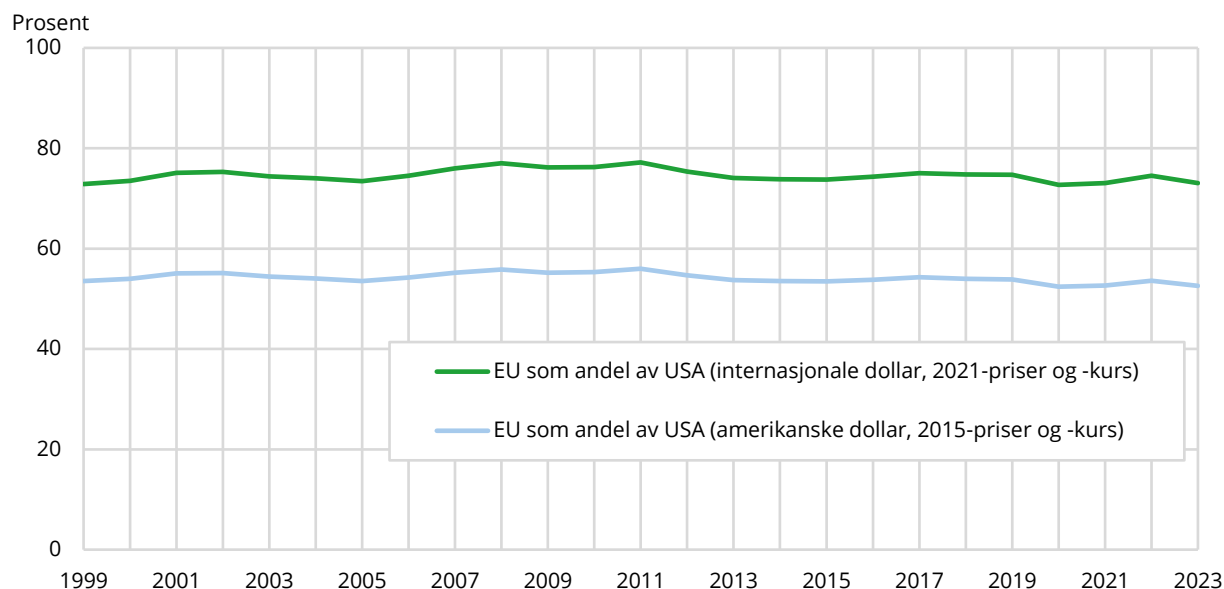
Figur 5.1 BNP per innbygger i EU som andel av USA. Målt i internasjonale dollar med løpende priser. 1999–2023

Kilde: Verdensbanken (2025) [World Development Indicators](#) | [DataBank](#)

Vi ser to tydelige forskjeller fra de tidligere sammenligningene. For det første ligger EUs kjøpekraftsjusterte BNP per innbygger høyere relativt til USA gjennom hele perioden. For det andre øker nivået over tid: EUs BNP per innbygger stiger fra 60 til 74 prosent av USAs nivå fra 1999 til 2023. Samtidig viste figur 4.1 og 4.2 at volumveksten i BNP per innbygger har vært omtrent lik i de to økonomiene. *Den relative økningen i EUs nivå må derfor i stor grad skyldes endringene i priser, snarere enn forskjeller i produksjonsvolum per innbygger.*

Figur 5.2 BNP per innbygger i EU som andel av USA. Målt med faste priser og fast valutakurs i internasjonale dollar (fast 2021-PPP) og amerikanske dollar (2015). 1999-2023

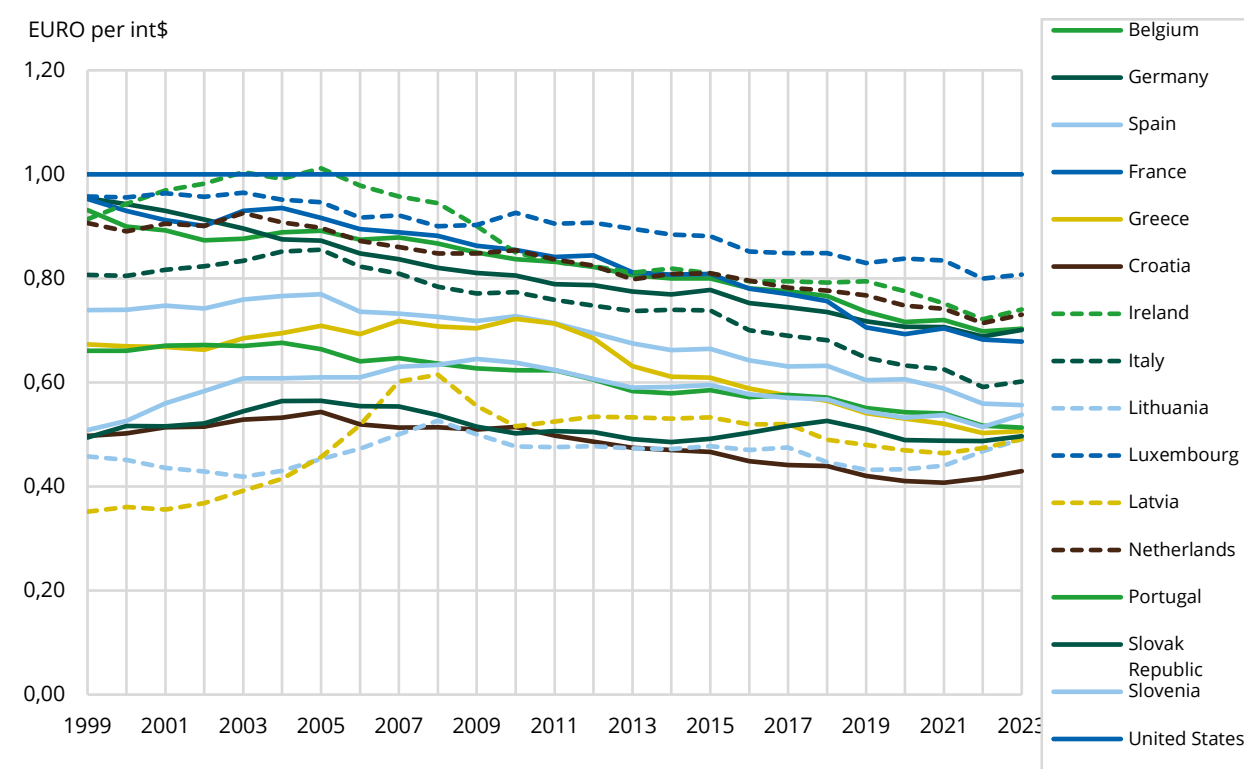

Kilde: Verdensbanken (2025) [World Development Indicators | DataBank](#), Verdensbanken (2025) [World Development Indicators | DataBank](#)

Figur 5.2 fremstiller BNP per innbygger i EU som andel av BNP per innbygger i USA, med *faste* internasjonale dollar. Med andre ord er EUs BNP-nivåer omregnet til internasjonale dollar med konverteringsfaktoren for ett år, 2021.

De årlige endringene vi ser er tilsvarende utviklingen i figur 4.1. Utviklingen over tid er langt flatere enn i figur 5.1. I tillegg har vi tatt med nivåverdiene av EUs relative BNP per innbygger målt i faste priser og med fast valutakurs til amerikanske dollar, som vi så i figur 3.1. Figuren viser hvordan utviklingen BNP per innbygger målt i en fast kjøpekraftsjustert valuta er parallell med utviklingen målt i faste priser og fast nominell valuta. Forskjellen er kun at EU ligger nærmere USA sitt nivå gjennom hele perioden.

Dette betyr at den høyere veksten i løpende kjøpekraftsjustert BNP per innbygger i EU fra og med 1999 skyldes et lavere prisnivå over tid, relativt til USA. Dette reflekteres i at man har trengt stadig færre euro for å kjøpe den samme mengden varer og tjenester som én dollar i USA. For å underbygge dette kan vi se på kjøpekraftsparitetene til et utvalg EU-økonomier i den aktuelle perioden. Disse er vist i figur 5.3.

Figur 5.3 Kjøpekraftspariteter (USA=1), med varekurv for BNP, i utvalgte EU-land. 1999–2023

Kilde: Verdensbanken (2025) [World Development Indicators](#) | [DataBank](#)

Figur 5.3 viser utviklingen i kjøpekraftsparitetene for utvalgte EU-land som bruker euro. Verdien har falt gradvis over tid i flertallet av de europeiske økonomiene, ikke minst i de største, som Frankrike og Tyskland. Prisnivået i en del av de mindre landene som ble medlem i 2004 har økt eller vært stabilt, slik at det er en viss konvergens innad i EU. Samlet sett har likevel prisnivået i EU relativt til USA blitt lavere, og euroen har dermed fått økt kjøpekraft målt mot den amerikanske dollaren.

Landene som kom med i EU etter 2004 betegnes som EU10. De har hatt en klart høyere BNP-vekst de siste 20 årene enn resten av EU, noe som har medført at deres andel av EUs samlede BNP har økt fra 6,5 prosent til 9 prosent. Handelskostnadene mellom EU10 og de gamle EU-landene har også falt markert i denne perioden. Mens EU10-landene har økt sin import fra tredjeland etter 2004, har de gamle EU-landene importert stadig mer fra EU10 (Pasimeni, 2024).

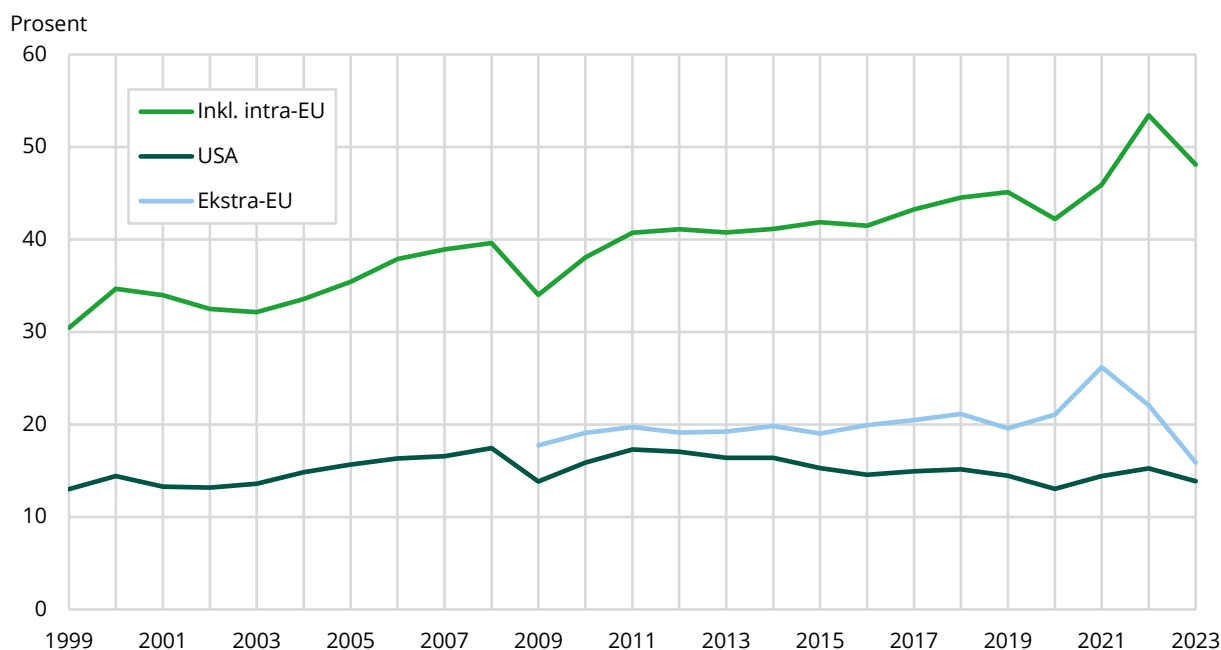
At prisnivået i USA har vokst mer enn i EU siden 1999, fremgikk allerede av figur 2.2, som viste utviklingen i BNP-deflatorene. Likevel forklarer ikke denne prisforskjellen den nedgangen i PPP-kursene vi ser i figur 4.3, som ligger til grunn for den positive utviklingen i EUs BNP per innbygger målt i kjøpekraftsjustert valuta i figur 4.1. Da hadde jo volumveksten i BNP per innbygger vært bedre i EU enn i USA, og det ser vi ikke (jf. boks 4.3). Det betyr at andre, prismessige forhold også har bidratt til at euroens kjøpekraft har styrket seg relativt til dollaren. Det er sannsynligvis en rekke årsaker til dette, og det finnes ulike hypoteser – både statistiske og økonomiske – som forsøker å forklare utviklingen. I avsnitt 5.1 løfter vi frem en mulig forklaring vi mener det er interessant å utforske videre.

Boks 5.2: Internasjonale dollar i EU

Merk at kursen til internasjonale dollar for EU, som består av mange land, er konstruert ved å vekte kursen for hvert land etter størrelsen på økonomien, relativt til EU, i det aktuelle året. For eksempel tilsvarer én internasjonal dollar 0,71 euro i Frankrike og 0,54 euro i Hellas, fordi varene i Frankrike er generelt dyrere enn i Hellas. Denne kursen er deretter ganget med den prosentvise andelen Frankrike og Hellas utgjør av EUs økonomi. Slik gjøres for samtlige medlemsland for å regne ut en felles kjøpekraftsparitet for EU. (European Union/OECD, 2024, s. 192)

5.1 Kan økt handel forklare bedringen i EU-landenes kjøpekraftsparitet?

Hva ligger bak den nedadgående utviklingen i kjøpekraftspariteten for EU-land, dvs. økt kjøpekraft sammenlignet med USA? Vi ser på økt import av rimelige varer som en mulig forklaring. Varekurven som ligger til grunn for beregningen av kjøpekraftsparitetene inneholder også importerte varer. Derfor er det rimelig å anta at prisene på disse kan påvirke det samlede prisnivået som PPP forsøker å måle. I tillegg vet vi at nedgangen i PPP-kursen for euro har vært større enn det forskjellen i BNP-deflatorene mellom EU og USA tilsier. Det åpner for hypotesen om at billige importvarer kan ha bidratt til å trekke ned prisnivået i EU relativt til USA.

Figur 5.4 Import av varer og tjenester som prosentandel av BNP i EU og USA. 1999–2023

Kilde: [World Development Indicators | DataBank](#), [Eurostat \(Trade in services\)](#), [Eurostat \(International trade in goods\)](#), egne beregninger.

Figur 5.4 viser at importen som andel av BNP i EU og USA. I figuren skiller vi mellom EU inkl. intra-EU og ekstra-EU. Den førstnevnte inkluderer all import til EU-land både fra tredjeland og fra andre EU-land, mens den sistnevnte kun inkluderer import fra tredjeland. For denne har vi dessverre bare tall fra 2014.

Begge viser at importen har vokst mer i EU enn i USA fra 1999 til 2023. Inkluderer man handel mellom EU-land, har andelen importerte varer steget fra 30,5 til 48,3 prosent av BNP, som er en økning på 60 prosent. Samtidig har USAs importandel fra tredjeland ligget stabilt mellom 13 og 17 prosent. Vi har ikke fullverdig statistikk som dekker all handel mellom stater i USA. Men tall fra Commodity Flow Survey fra Census Bureau viser at vareflyten internt i USA har avtatt noe som andel av BNP i perioden 1999–2023.

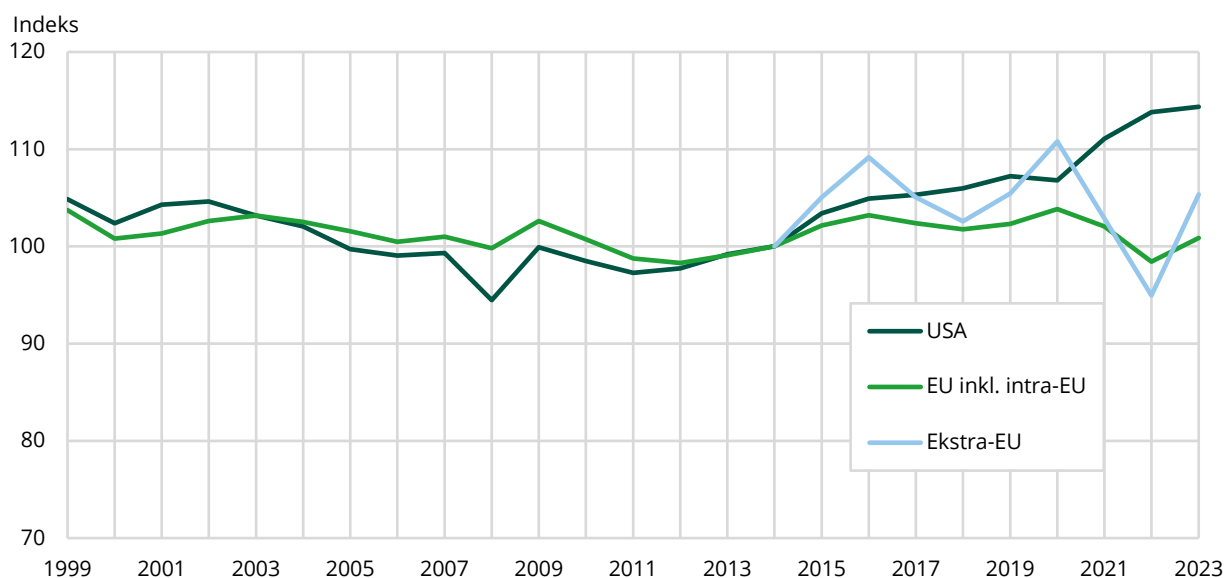
En økende andel av BNP i EU-landene har altså gått til import av varer og tjenester, og forbrukerne i EU har dermed i økende grad nytt godt av internasjonale markeder. Forskjellen mellom EU og USA blir særlig tydelig etter 2008.

Et neste spørsmål er om disse importvarene også har blitt billigere over tid. En relevant indikator for dette er *bytteforholdet*, som måler utviklingen i forholdet mellom eksport- og importpriser:

$$\text{Bytteforhold} = \frac{\text{Prisindeks for eksport}}{\text{Prisindeks for import}} \times 100$$

Et økt bytteforhold betyr at eksporten gir sterkere kjøpekraft i verdensmarkedet, altså at man kan få mer import per enhet eksport.

Figur 5.5 Bytteforholdet i EU og USA, 2014=100. 1999–2023

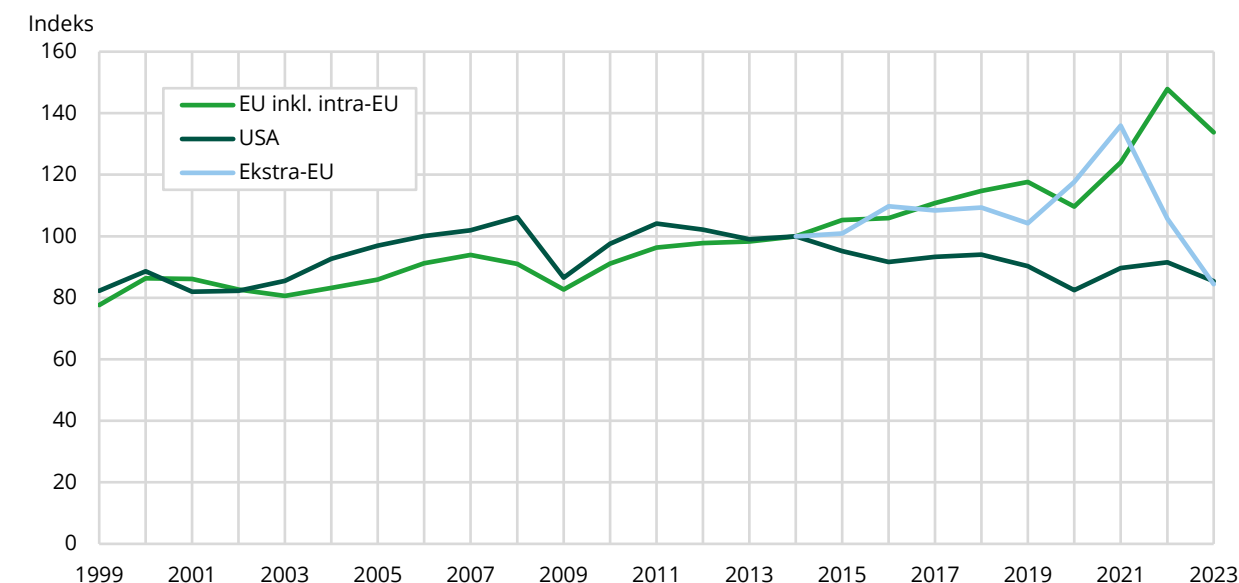

Kilde: Eurostat (2026) [Eurostat \(Trade unit value indices\)](#), OECD (2025) [OECD Data Explorer • NAAG Chapter 3: Expenditure](#)

Figur 5.5 viser at USA har hatt en klart bedre utvikling i bytteforholdet enn EU det siste tiåret, etter en mer parallell utvikling fram mot 2014. For ekstra-EU svinger bytteforholdet en del, noe som blant annet henger sammen med utviklingen i energipriser. USA har siden 2019 vært netto energiseksportør. Dermed har landets bytteforhold blitt bedret som følge av de høye petroleumsprisene fra 2021, mens dette har virket negativt på EUs eksterne bytteforhold. Inkluderer man intra-EU, har utviklingen vært nokså flat for årene 1999–2023.

Dermed virker det ikke som at bedret bytteforhold i seg selv kan forklare økt kjøpekraft i EU i perioden. Men hva hvis EU-landene har fått en PPP-gevinst ved å benytte seg av handelsmuligheter som «var der hele tiden», men som ble enklere å realisere etter hvert som EU ble utvidet?

For å se dette i sammenheng, viser figur 5.6 en kombinert indikator: import som andel av BNP multiplisert med bytteforholdet, normalisert slik at 2014 = 100. Figuren viser at EU har hatt høyere verdier enn USA gjennom hele perioden, og at forskjellen har økt over tid. Selv om USA har hatt en bedre utvikling i bytteforholdet enn EU, har EU-landene økt importen som andel av BNP, og dermed nyttiggjort seg av mulighetene som ligger i internasjonal handel. Dette sammenfaller med klar bedring av kjøpekraftsparitetene. USAs importandel har derimot vært lite endret i perioden.

Figur 5.6 Import som prosentandel av BNP * bytteforhold i EU og USA. 1999–2023. Indeksert 2014=100

Kilder: Eurostat, OECD, egne beregninger

Siden PPP beregnes ut ifra hva BNP brukes til – og altså tar utgangspunkt i sluttanvendelsen – kan det tenkes at dette har bidratt til et lavere samlet prisnivå i varekurven for EU. Det kan igjen ha medført at PPP-faktoren for euro har falt relativt til dollaren. Hypotesen er derfor at én forklaring på utviklingen i figur 4.3 og 4.1 kan ligge i effekten av økt og prisgunstig import på prisnivået i økonomien.

5.2 Nærmere om faste og løpende PPP

For å kunne fastslå noe ut ifra disse tallene er det nødvendig å ta visse metodiske forbehold. Der hypotesen søker en økonomisk forklaring på utviklingen vi ser, er det samtidig viktig å være varsom på de statistiske usikkerhetene ved beregning av kjøpekraftsparitetene.

Usikkerhetene er knyttet til ujevn oppdatering av varekurver, praktiske vanskeligheter med å definere «representative» priser, ulikheter i forbruksmønstre mellom land (selv om dette skal være reflektert i vektene), og vanskeligheter knyttet til å fange opp pris- og kvalitetsendringer over tid.⁷

Med disse forbeholdene i mente, virker det likevel som en troverdig konklusjon at prisnivået i EU over tid har falt relativt til USA, og at euroen dermed har fått økt kjøpekraft sammenlignet med den amerikanske dollaren. Dette får betydning for hvilke BNP-tall som er mest hensiktsmessige når land skal sammenlignes over tid.

Når vi bruker en fast kjøpekraftsjustert valuta, som 2021-internasjonale dollar, risikerer vi at BNP-nivåene tidligere i perioden, som rundt 1999 og på 2000-tallet, fremstår kunstig høye. Dette skyldes at prisnivået i EU den gangen var høyere relativt til USA enn det er i basisåret 2021. Sammenligningen fanger dermed ikke opp den faktiske kjøpekraften som valutaen i EU-landene hadde 20 år tidligere. Det taler for at en sammenligning over *både* tid og rom, som i dette notatet, heller bør gjøres med

⁷ Krugman (2026) har et poeng om forskjell i målemetoder. Her skriver han at «The important observation for US-EU comparisons is that US statistical authorities are probably, on average, more aggressive in making hedonic adjustments than European statistical authorities — effectively, American statisticians are more optimistic in their estimates of the value of new products and new capabilities.»

Vi har ikke studert dette nærmere i vår artikkel, men systematiske forskjeller i kvalitetsjusteringer vil få stor betydning for hva som regnes som volumvekst og hva som regnes som prisvekst i BNP. Dersom Krugmans påstand stemmer, ligger det mer vekst inne i amerikanske BNP-tall, fordi utvikling som i Europa ville blitt regnet som prisvekst, i USA er blitt regnet som reell økonomisk vekst.

løpende PPP-justerte BNP-tall. Ellers, som Ackerman (2026) har påpekt, kan det se ut som forbedringen i det post-kommunistiske Europa «har vært der hele tiden», noe som virker urimelig.

Løpende PPP-justerte BNP-tall kan imidlertid ikke brukes til å tallfeste volumveksten over tid. Det skyldes at utviklingen i denne serien påvirkes av både vekst i produksjonsvolumet og endringer i de relative prisnivåene. For en nivåssammenligning som bevarer volumvekstratene for hvert land, må man bruke PPP fra et fast basisår, men nivåforholdet mellom landene vil da kun være representativt i basisåret.

6. Produktivitet og arbeidsinnsats i EU og USA mellom 1999 og 2023

For å si noe om utviklingen i materiell levestandard i EU og USA har vi sammenlignet BNP per innbygger, vist at bedre kjøpekraftspariteter er en sentral årsak til at EU tar innpå, og vurdert hvorvidt økt handel kan være en bakenforliggende årsak til det.

I dette avsnittet ser vi på realøkonomiske størrelser som produktivitet, gjennom BNP per timeverk, og arbeidstid per innbygger. Både økt produktivitet og mer arbeidstid vil isolert sett øke BNP per innbygger, uansett om man kjøpekraftsjusterer eller ei.

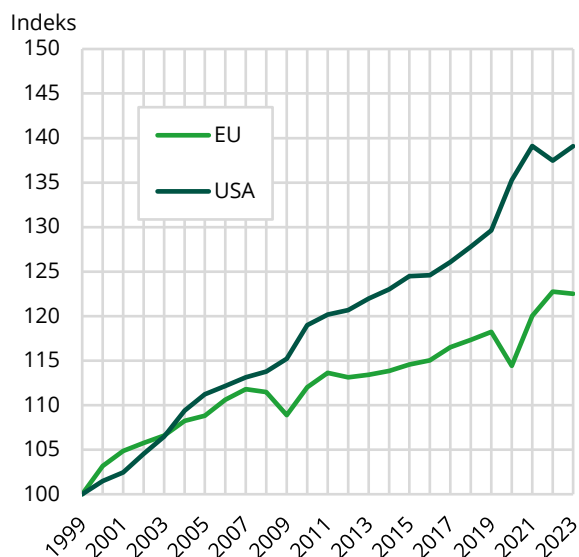
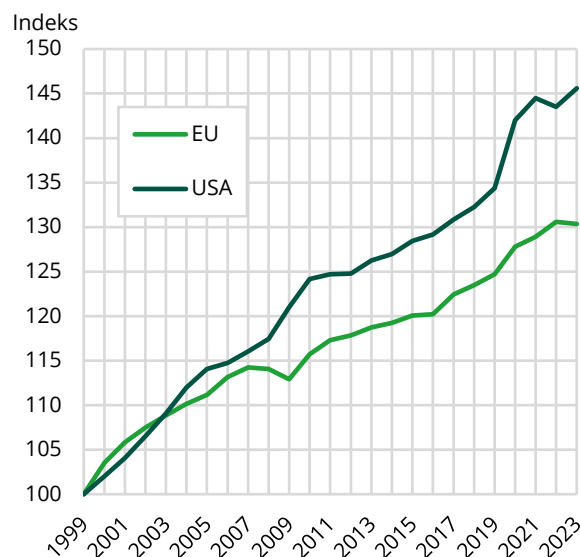
Ved å dele BNP på antall utførte timeverk eller antall sysselsatte får vi et mål på økonomiens *arbeidsproduktivitet*. Produktivitet målt slik viser hvor mye varer og tjenester en økonomi klarer å produsere per arbeidstime, eller per sysselsatte. Det gir en indikasjon på hvor effektivt man utnytter arbeidskraften som er til rådighet.

Vekst i produktivitet per timeverk kan bety at teknologien (bredt forstått) som brukes til produksjon er blitt bedre, slik at man kan produsere mer varer og tjenester og/eller varer og tjenester av høyere kvalitet med den samme mengden arbeidskraft. Men målet må tolkes med varsomhet. Økt produktivitet for arbeidskraften kan også skyldes at man sløser med andre innsatsfaktorer, som for eksempel kapital eller energi.⁸ Dessuten kan økt produktivitet motvirkes av svak prisutvikling på det man produserer. Krugman (2026) fremhever det som en årsak til at USAs sterke produktivitsvekst foreløpig ikke har ført til høyere kjøpekraftsvekst for amerikanske innbyggere, sammenlignet med europeiske. Verken i teori eller praksis må det nødvendigvis være sterk sammenheng mellom produktivitsvekst og befolkningens velstand, selv om det ofte har vært tilfelle.

Produktivitet er heller ikke et mål på hvor godt innbyggere har det, men kan gi et bilde av velferdspotensial og økonomiens kapasitet, både relativt til andre økonomier og over tid.

I figurene under vises produktivitsutviklingen i EU og USA mellom 1999 og 2023. Figur 6.1 viser BNP delt på antall sysselsatte og figur 6.2 viser BNP delt på antall arbeidstimer. Tallene er oppgitt i indeks med 1999 satt til 100. BNP-verdiene er opprinnelig oppgitt i faste priser og med fast vekslingskurs mot dollar. Vi vet dermed at utviklingen skyldes endringer i produksjonsvolumet for en gitt mengde arbeidsinnsats.

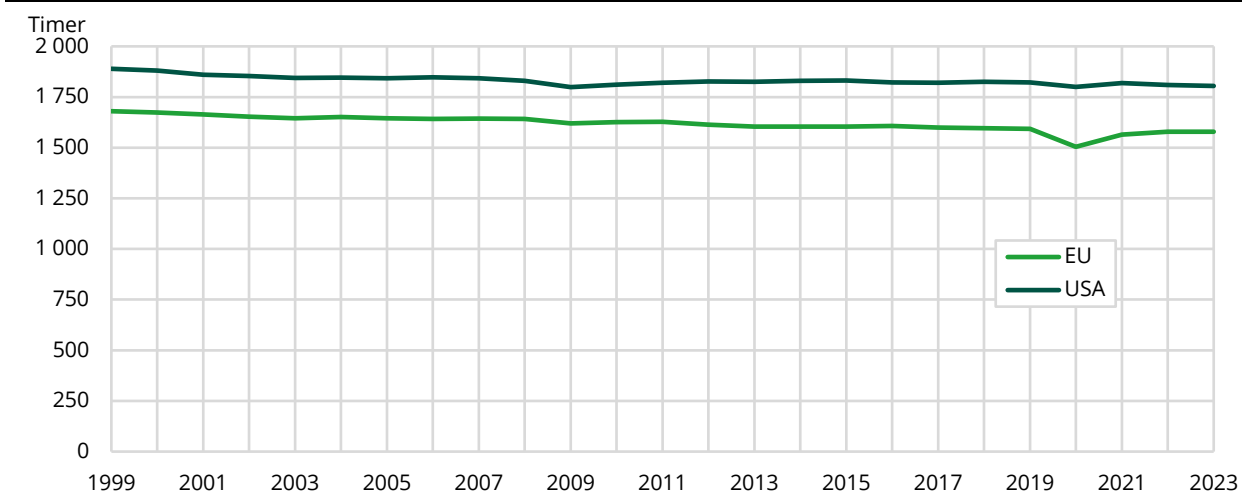
⁸ Residualen man sitter igjen med etter å ha korrigert for all slags innsatsfaktorer (som f. eks. økt bruk av energi, mer kapitalintensitet per arbeidstime, mer utdannet arbeidsstyrke osv.) kalles multifaktorproduktivitet, også kjent som total faktorproduktivitet. Dette er «ren» produktivitsvekst. Se Holmøy og Slettebø (2023) for mer detaljer.

Figur 6.1 BNP per sysselsatt i EU og USA, indeksert 1999=100. 1999-2023Kilde: OECD (2025) [OECD Data Explorer](#) • [OECD Data Archive](#)**Figur 6.2 BNP per timeverk i EU og USA, indeksert 1999=100. 1999-2023**Kilde: Verdensbanken (2025) [World Development Indicators | DataBank](#), egne beregninger.

Begge figurene viser at arbeidsproduktiviteten i perioden har økt mer i USA enn i EU. Særlig var produktivitsveksten høyere i USA mellom 2001 og 2010, samt de siste årene. I EU falt produktiviteten i forbindelse med finanskrisen, mens den utviklet seg positivt i USA. Etter 2010 er økningen tilnærmet parallell frem til koronapandemien. USA får deretter en markant økt produktivitet målt både ved arbeidstimer og sysselsatte, før den faller i 2022.

Produktivitetsutviklingen blir ulik om den regnes ut ifra antall arbeidstimer eller antallet sysselsatte. Forskjellen mellom produktivitsveksten i USA og EU er relativt større målt per sysselsatt enn per arbeidstime. I tillegg er det forskjeller i hvor mye den årlige produktivitsveksten varierer. I USA er variasjonen størst når produktiviteten måles per arbeidstime, mens den i EU er størst når produktiviteten måles per sysselsatt.⁹

⁹ Forskjellene mellom figurene skyldes variasjonen i antallet timer som måles per sysselsatt. Det kommer tydelig frem i tallene for årene med koronapandemien, som påvirket arbeidsmarkedene i de to økonomiene ulikt. Mellom 2019 og 2020 steg i USA andelen arbeidsledige av landets totale arbeidsstyrke fra 3,7 prosent til 8,1 prosent. Den tilsvarende endringen i EU var 6,7 prosent i 2019 til 7,0 prosent i 2020 (Verdensbanken, 2024). Til gjengjeld falt antall arbeidstimer per sysselsatt i USA med 20 timer i året, mens den i EU falt med 76 timer. Det er en grunn til at BNP per sysselsatt i EU faller fra 2019 til 2020, mens BNP forblir det samme.

Figur 6.3 Utførte timeverk per år for en sysselsatt i EU og USA. 1999–2023

Kilde: [OECD Data Explorer](#) • [Average annual hours actually worked per worker](#), egne beregninger

Europeiske sysselsatte har jobbet mindre enn de amerikanske over hele perioden. Figur 6.3 viser gjennomsnittlig antall arbeidstimer i året for en sysselsatt i EU og USA, fra 1999 til 2023. Forskjellen har økt noe siden 2000-tallet. Ulikt antall arbeidstimer per sysselsatt gjør at USAs produktivitet målt ut ifra sysselsatte er høyere i forhold til EU enn dersom man regner ut fra arbeidstimer.

6.1 Økt sysselsettingsgrad har gitt flere timeverk i EU

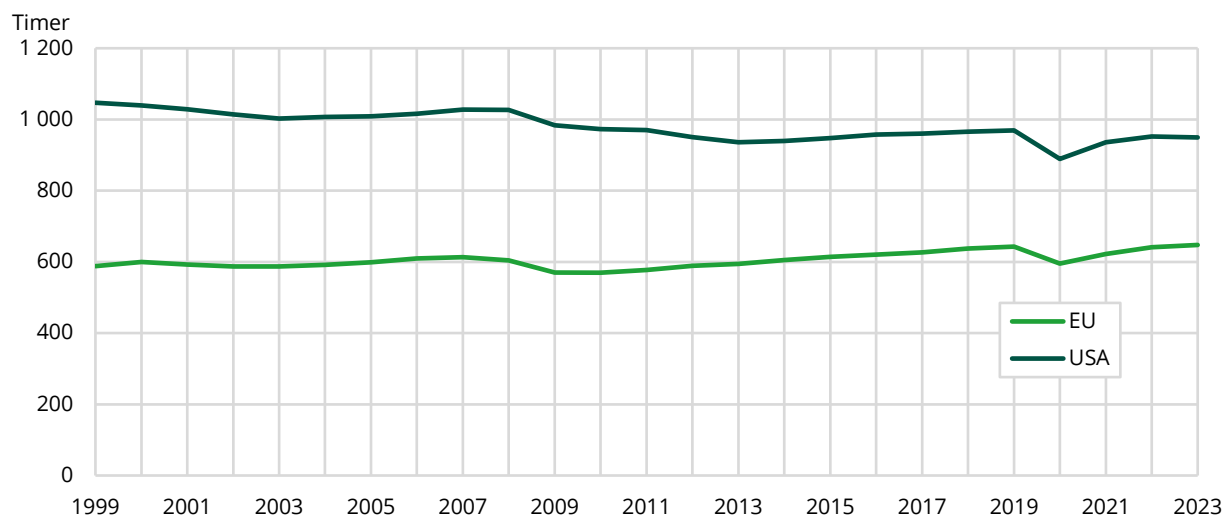
Men hvis europeiske sysselsatte jobbet mindre enn de amerikanske, og produktivetsutviklingen var klart bedre i USA, hvorfor er da volumveksten per innbygger nokså lik for perioden 1999–2023, som vist i boks 4.3 og figur 4.1? Merk at kjøpekraftsjustering ikke har noe med dette å gjøre. Forklaringen er at sysselsettingsgraden i Europa har vokst kraftig, mens den har stått stille eller falt i USA, som vist i tabell 6.1. Dette motvirker den «negative» utviklingen med kortere arbeidsuker og en aldrende befolkning.

Tabell 6.1 Hovedtall for arbeidsmarkedet

	EU27		USA	
	1999	2023	1999	2023
Sysselsettingsandel, 25-64 år	67 %	77 %	78 %	77 %
Total sysselsetting, personer	174 000 000	203 000 000	134 000 000	161 000 000
Sysselsetting som andel av total befolkning	41 %	45 %	48 %	48 %
Antall timer per sysselsatt per år, effektivt	1680	1579	1889	1805
Som andel av USA	89 %	87 %	100 %	100 %
Antall timer totalt	292 320 000 000	320 537 000 000	253 126 000 000	290 605 000 000
Timer per innbygger	681	714	907	862
Som andel av USA	75 %	83 %	100 %	100 %

Kilde: OECD (Employment rate, 25-64 years), FRED (All employees, nonfarm), Eurostat (Total employment), OECD (Average annual hours actually worked per worker)

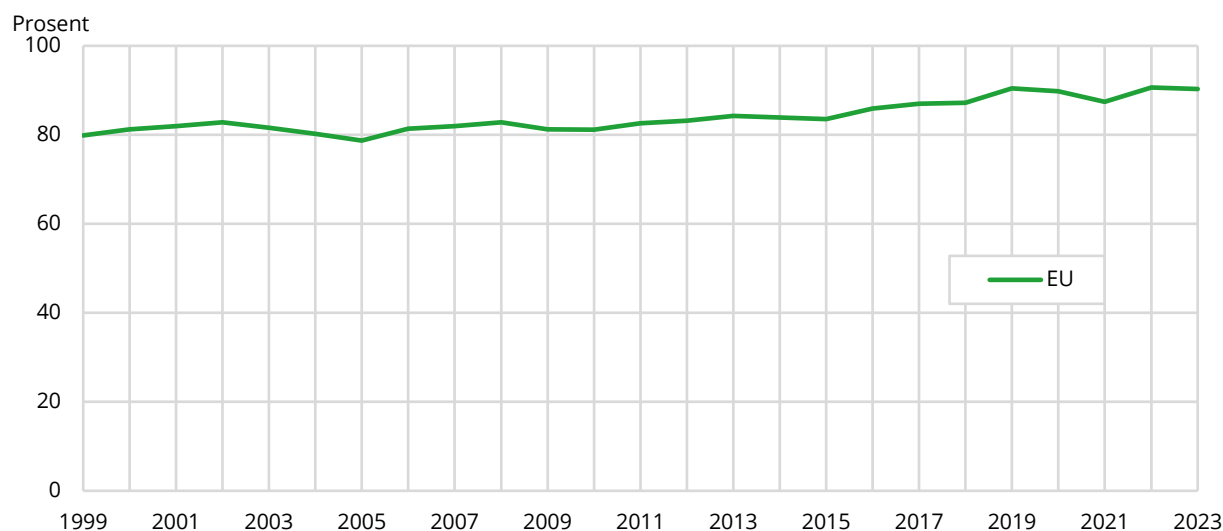
Nettoeffekten av demografisk utvikling, endret arbeidstid per sysselsatt og endret sysselsettingsgrad for befolkningen i arbeidsfør alder, er oppsummert i figur 6.4. Vi ser at utførte timeverk per innbygger har falt i USA, mens det har steget i Europa. Økonomiene har altså blitt likere på denne måten, selv om nivået fortsatt er klart høyere i USA. Isolert sett trekker denne utviklingen i retning av høyere BNP per innbygger i Europa, uavhengig av kjøpekraftsjustering mv.

Figur 6.4 Utførte timeverk per innbygger per år i EU og USA. 1999–2023

Kilde: Kilde: FRED (All employees, nonfarm), Eurostat (Total employment), OECD (Average annual hours actually worked per worker), World Bank (Population, total), egne beregninger.

6.2 Kjøpekraftsjustert produktivitet

I tillegg til estimatene i figur 6.1 og 6.2, hvor produktivitetsveksten er oppgitt som indekser basert på volumvekst, kan vi på samme måte som med BNP-tallene per person oppgi nivåverdiene relativt til hverandre og justere for prisnivåer. Slik kan vi anslå hva verdien av det som produseres på en arbeidstime eller en sysselsatt kan anvendes til av varer og tjenester. Dette gir en indikator på hvilket materielt velstandsnivå produksjonen svarer til.

Figur 6.5 BNP per arbeidstime i EU som prosentandel av USA, i løpende internasjonale dollar. 1999–2023

Kilde: OECD (2025) [OECD Data Explorer](#) • [OECD Data Archive](#), egne beregninger

Når vi måler kjøpekraftsjustert BNP per timeverk i EU som prosentandel av USA, ser vi at EUs har vokst mer enn USAs siden 1999. Målt på denne måten ser ikke produktivetsproblemet i Draghi-rapporten like alarmerende ut. Faktisk var BNP per timeverk i EU på 90 prosent av USAs nivå i 2023, opp fra 80 prosent i 1999.

Figur 6.5 viser ikke «standardmålet» for produktivitetsvekst, der priser alltid er holdt konstante (som i 6.1 og 6.2). Den illustrerer derimot kjøpekraften et utført timeverk gir opphav til i EU og USA. Over lengre tidsperioder kan dette sies å være et mer relevant mål for nasjonenes velstand.

På samme måte som når man sammenligner BNP per innbygger, kan det være relevant å bruke løpende PPP-justerte tall når man diskuterer produktivitet over både tid og rom.¹⁰ Denne sammenligningen gir etter vårt skjønn et mer presist bilde av hvor effektivt økonomiene lykkes med å utnytte verdien av arbeidsinnsatsen sin. Intuisjonen er at over tid spiller det en rolle for den materielle levestandarden *hva* en økonomi produserer, ikke bare produksjonsvolumet.

Som et eksempel kan man se for seg to land. Land 1 er verdensledende i produksjon av stearinlys, mens land 2 produserer et utvalg tjenester.¹¹

Det første landet har altså satset på industriproduksjon, som erfaringsmessig er lettere å effektivisere enn tjenesteproduksjon. Det opplever en stabilt høyere produktivitetsvekst enn det andre. Hvert år klarer land 1 å produsere mer og mer stearinlys med uendret arbeidsinnsats, men etterspørselen holder ikke tritt. Derfor fører den økte produktiviteten også til fallende priser på landets produksjon. Dette er fint for land 2, som kjøper stearinlys av land 1 stadig billigere, og dermed får økt kjøpekraft fra *sin* produksjon av tjenester.

Land 2 har ikke like høy produktivitetsvekst (målt på «gamlemåten») som land 1. Men målt som vekst i kjøpekraft per arbeidstime går land 2 forbi land 1. Over tid er det dette målet som teller for befolkningens materielle levestandard, ikke produksjonsvolumet per timeverk per se.

¹⁰ Dette må selvsagt ikke misforstås som at man bør måle produktivitetsvekst for et enkelt land i vanlige løpende priser. Bruk av løpende PPP i produktivitetsmål er derimot relevant når vi sammenligner to land opp mot hverandre over tid.

¹¹ Eksempler med tilsvarende logikk er presentert av Ackerman (2026) og Krugman (2026).

Oppsummering

Forskjellige varianter av tall for BNP per innbygger gir svært ulike resultater når vi sammenligner to økonomier over tid. For brukere av statistikken er dette viktig å være klar over.

For sammenligninger av to økonomiers volumutvikling over tid, er det ofte hensiktsmessig å bruke BNP-volumvekstrater fra nasjonalregnskapet, indeksert. Ønsker man i tillegg en pekepinn på nivåforskjellene, kan man bruke tall i en felles valuta med faste priser og fast valutakurs. Dette gir en tilsvarende fremstilling av økonomiens realvekst. Men en slik fremstilling vil være preget av «tilfeldigheter» når det gjelder nivåforskjeller mellom land. Særlig vil den preges betydelig av hvilket basisår man velger for de faste valutakursene, som vist i figur 4.2.

Derfor mener vi at å bruke kjøpekraftsparitetsjusterte tall (PPP) er mer dekkende når man vil sammenligne velstandsnivå og -utvikling i en og samme figur. BNP uttrykt i kjøpekraftsjustert valuta reflekterer bedre hva verdiskapingen faktisk kan byttes inn i, altså hvilke varer og tjenester den gir tilgang til, snarere enn bare produksjonsvolumet. Jo lengre tidsserier man ser på, desto mindre informativ er en ren sammenligning av volumvekst når det gjelder å forstå potensialet for materiell levestandard i to land.¹²

Når man bruker slike kjøpekraftsjusterte BNP-tall til å sammenligne to land, argumenterer vi samtidig for at man bør benytte *løpende* internasjonale dollar, heller enn faste, særlig når man analyserer en lang tidsserie.

Aghion mfl. (2026) mener at BNP målt med en fast kjøpekraftskurs gir en bedre sammenligning mellom land og over tid. Krugman (2026) og Ackerman (2026) påpeker at denne metoden kan være misvisende dersom man justerer verdier langt fra basisåret, da det forutsetter at det relative prisnivået mellom land har vært stabilt – noe som sjelden er tilfelle. For eksempel vil en slik tallbruk innebære at man må konkludere med at EUs nåværende medlemmer i snitt hadde like høyt BNP per innbygger som USA for 30 år siden, jf. Ackerman (ibid.). Det virker urimelig, siden mange av disse landene da sto midt i en post-kommunistisk kollaps og åpenbart hadde klart lavere levestandard enn amerikanerne.

For en så lang periode som 1999-2023 mener vi at man får det mest presise bildet av utviklingen i befolkningenes materielle levekår om BNP per innbygger måles i løpende internasjonale dollar (PPP-justerte tall). Dette målet viser at gjennomsnittsinbyggeren i EU har opplevd økt materiell levestandard i perioden, relativt til gjennomsnittsinbyggeren i USA. Samtidig understreker vi at bruk av løpende PPP krever bevissthet om metodiske begrensninger og tolkning.

Dette notatet har studert to grunner til at EU tar innpå USA. Den ene har med realøkonomi å gjøre, den andre er knyttet til priser.

Årsak nummer 1 er **økt arbeid per innbygger**. Andelen sysselsatte mellom 25 og 64 år har økt vel 10 prosentpoeng i EU siden 1999, mens den har falt svakt i USA. Siden USA har hatt en gunstigere demografi enn EU, har den relative forbedringen i sysselsetting som andel av total befolkning vært mindre enn forbedringen i sysselsettingsandelen mellom 25 og 64. Men EU har tatt innpå med 4 prosentpoeng også her. Dette har i noen grad blitt motvirket av at et gjennomsnittlig årsverk i EU har falt mer enn i USA, slik at antall timeverk per sysselsatt er noe lavere i 2023 enn i 1999. Det har blitt flere arbeidere i EU, men disse har også fått mer fritid enn tidligere. Likevel: I sum har antall utførte timer per innbygger per år i EU økt fra 75 pst. av USAs nivå i 1999 til 83 pst. av USAs nivå i 2023. Dette er vist i tabell 1.3.

¹² Som Sandbu (2026) har påpekt, kan deler av denne debatten høres som et ekko av de gamle Cambridge-kapitalkontroversene. Den ulike sammensetningen av produksjonen i EU og USA er en årsak til at diametralt ulike tolkninger av BNP- og produktivitetsutviklingen kan fremmes.

At økt arbeidsinnsats per innbygger fører til økt BNP per innbygger, alt annet likt, er en regnskapsmessig og ukontroversiell sammenheng. Som vist i figur 6.1 og 6.2 har arbeidsproduktiviteten vokst mer i USA i perioden 1999–2023. Men fordi europeerne har økt arbeidsinnsatsen per innbygger i perioden, blir «nettoen» at BNP per innbygger har vokst nokså likt i EU og USA for perioden sett under ett. Alt dette er uavhengig av kjøpekraftsjustering og priser.

Årsak nummer 2 handler derimot om priser, og er mer hypotesepreget enn årsak nummer 1. Utgangspunktet er at EU har hatt en langt **gunstigere prisutvikling** enn USA de siste vel 20 årene, noe som har ført til at kjøpekraftsjusterte BNP-tall har EU tatt innpå USA. Kvantitativt er denne prisforbedringen veldig viktig.

Som nevnt har EUs BNP per innbygger i ujusterte tall vært ganske uendret fra 1999 til 2023 (ned fra 54 til 51 prosent som andel av USA – selv om arbeidsinnsatsen altså har økt markert). Men de kjøpekraftsjusterte tallene forteller en helt annen historie. Der har EUs andel økt fra 60 til 75 prosent. Figur 5.3 viser at dette skyldes bedre kjøpekraftsutvikling i de aller fleste EU-land.

Så blir spørsmålet hva som driver den gunstige prisutviklingen og økt kjøpekraft i EU. Her kan man se for seg en rekke plausible hypoteser, for eksempel knyttet til helsetjenester, som utgjør en viktig del av konsumet. USA startet med høyere priser enn EU i 1999, og har enda høyere priser i 2023. Isolert sett kan dette gjøre at USA kommer dårligere ut i sammenligning av kjøpekraftsjustert BNP.

Tabell 6.2 BNP per innbygger

	EU27		USA	
	1999	2023	1999	2023
Befolkning	429 000 000	449 000 000	279 000 000	337 000 000
BNP per innbygger, løpende USD	18 477	41 557	34 520	82 527
Som andel av USA	54 %	50 %	100 %	100 %
BNP (PPP) per innbygger, løpende internasjonale dollar	20 761	61 354	34 520	82 527
Som andel av USA	60 %	74 %	100 %	100 %

Kilde: Verdensbanken (GDP (current US\$)), Verdensbanken (GDP, PPP (current international \$)), Verdensbanken (Population, total)

Dette notatet har sett nærmere på en annen mulig årsak, nemlig at EU-landene har kunnet dra fordel av økt importandel de siste tiårene. Importøkningen har særlig skjedd internt i EU, og den skjøtt fart fra 2004, da EU hadde en stor utvidelse mot øst. Dette er vist i figur 5.3. Økt handel har altså sammenfalt med at kjøpekraftsparitetene bedret seg markert for EU sett under ett.

Merk at det er flere ulike krefter i sving her: For det første kan de «rike, gamle» EU-landene i vest ha fått billigere priser på sitt konsum, fordi de har importert mer fra øst. For det andre kan den høyere BNP-veksten i de østlige landene, som fortsatt har et relativt lavt prisnivå, ha gjort at EU sett under ett har fått lavere prisnivå. BNP-andelen som utgjøres av de nye EU-landene, har økt i perioden vi ser på. For det tredje kan de østlige EU-landenes økte eksport til de vestlige, ha muliggjort deres økte import fra tredjeland, særlig i Asia. Samlet sett kan disse tre kanalene forklare «paradokset» at EU har fått en kraftig bedring i kjøpekraften, selv om bytteforholdet har vært uendret i perioden 1999–2023.

Til sammenligning ser handelsutviklingen mellom stater i USA som andel av BNP ut til å ha avtatt eller holdt seg stabilt i samme periode, selv om utgangsnivået var høyt.¹³ En kan derfor mistenke at EU de siste 20 årene har høstet gevinster som USA hadde høstet på et tidligere tidspunkt.

¹³ Tall fra Commodity Flow Survey fra Census Bureau viser at vareflyten internt i USA har avtatt noe som andel av BNP i perioden 1999–2023. Men tallene er ikke et komplett mål på handel mellom stater, og derfor må konklusjonen gis med et visst forbehold.

Når man sammenligner produktivitsutvikling mellom land, er det ganske vanlig å se mer på vekstrater enn på nivåfall. En indeksert figur basert på vekstrater i produktivitet kan være informativ.

Men hvis man er interessert i *nivåforskjeller* på produktivitet over tid, vil det også her være verdifullt å se hen til løpende PPP-justerte fall, som vist i avsnitt 6. Produktivitetstallene får da i mindre grad en ren «volumtolkning», og blir i større grad blir et mål på om arbeidstimene fører til økt materiell levestandard for en befolkning. Over tid er dette målet av større interesse enn BNP per timeverk i faste priser, når man lurer på hvor gode materielle levekår arbeidstimene fører til.¹⁴

Målt på denne måten har produktiviteten i EU tatt innpå USA de siste 25 år. BNP per timeverk i EU, i løpende PPP, var i 2023 på 90 prosent av USAs nivå, mot 80 prosent i 1999.

¹⁴ Se Aghion, Bergeaud og Garicano (2026) for en kritikk av dette synet. Etter vårt skjønn adresserer ikke forfatterne de to viktigste årsakene til at EU tar innpå USA i PPP-justerte fall (økt arbeid og prisgevinster knyttet til handel, som vist), slik at kritikken av disse tallene blir misvisende.

Referanser

Ackerman, Seth: "Europe's productivity keeps outpacing the US". Substack-innlegg, 19. februar 2026

Aghion, Philippe, Antonin Bergeaud og Luis Garicano. "The Mismeasurement of European Productivity (Revised)" 31. mai 2026. [The Mismeasurement of European Productivity \(Revised\)](#)

European Commission. *The Draghi Report on the Future of European Competitiveness*. European Commission, september 2024. https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_en#paragraph_47059.

European Union/OECD (2024), *Eurostat-OECD Methodological Manual on Purchasing Power Parities (2023 edition)*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/c9829192-en>.

Erikstad, Terje. "Sjeføkonom om krisen i Europa: – Jeg er kjempebekymret." *Dagens Næringsliv*, 27. desember 2024. <https://www.dn.no/makroekonomi/eu/usa/eurosonen/sjefokonom-om-krisen-i-europa-jeg-er-kjempebekymret/2-1-1754934>.

Holden, Steinar. «Går det nedover med Europa?» Kronikk, *Dagens Næringsliv*, 17. juni 2026. <https://www.dn.no/okonomi/okonomi/makroekonomi/okonomisk-vekst/gar-det-nedover-med-europa/2-1-2004315>

Holmøy, Erling og Olav Slettebø. «Utviklingen i grunnlaget for økonomisk levestandard». Publisert i Økonomiske analyser 1/2023: Økonomisk utsyn over året 2022. Statistisk sentralbyrå, 2023.

Krugman, Paul: «Challenging the narrative of European decline". Substack-innlegg, 21. mai 2026, <https://paulkrugman.substack.com/p/challenging-the-narrative-of-european-478>

Pasimeni, Paolo: *Twenty years after the big enlargement: Integration within the Single Market*. Intereconomics – Review of European Economic Policy. 4/2024. <https://www.intereconomics.eu/contents/year/2024/number/4/article/twenty-years-after-the-big-enlargement-integration-within-the-single-market.html>

Rachman, Gideon. "Europe has fallen behind America and the gap is growing." *Financial Times*, 19. juni 2023. <https://www.ft.com/content/80ace07f-3acb-40cb-9960-8bb4a44fd8d9>.

Sandbu, Martin: "A tale of two EU-US comparisons". *Financial Times*, 28. mai 2026.

Verdensbanken. (u.å.). *ICP methodology*. <https://www.worldbank.org/en/programs/icp/methodology>

Figurregister

Figur 2.1	BNP i EU og USA. Målt i mill. henholdsvis euro og amerikanske dollar. Løpende priser. 1999-2023	10
Figur 2.2	BNP i EU og USA. Målt i mill. amerikanske dollar. Løpende priser og løpende markedsvalutakurser. 1999-2023	10
Figur 2.3	BNP per innbygger i EU og USA. Målt i amerikanske dollar. Løpende priser og løpende markedsvalutakurser. 1999-2023	11
Figur 2.4	BNP per innbygger i EU som andel av BNP per innbygger i USA. Beregnet med løpende priser og løpende markedsvalutakurser. 1999-2023	11
Figur 2.5	Markedsvalutakurs fra euro til amerikanske dollar. 1999 – 2023.....	12
Figur 3.1	BNP per innbygger i EU som andel av USA. Målt i amerikanske dollar med løpende priser og fast markedsvalutakurs (2015). 1999-2023.....	13
Figur 3.2	Prisvekst i EU og USA. 1999-2023, angitt ved BNP-deflatoren. Årlige vekstrater (venstre akse) og indeksert utvikling, der 1999 = 100 (høyre akse)	14
Figur 4.1	BNP per innbygger i EU som andel av USA. Målt i amerikanske dollar med faste priser (2015) og fast markedsvalutakurs (2015). 1999-2023	15
Figur 4.2	BNP per innbygger i EU som andel av USA. Målt i amerikanske dollar med faste priser og fast markedsvalutakurs. Henholdsvis 2014-priser/kurser og 2015-priser/kurser. 1999-2023	16
Figur 5.1	BNP per innbygger i EU som andel av USA. Målt i internasjonale dollar med løpende priser. 1999-2023	19
Figur 5.2	BNP per innbygger i EU som andel av USA. Målt med faste priser og fast valutakurs i internasjonale dollar (fast 2021-PPP) og amerikanske dollar (2015). 1999-2023	20
Figur 5.3	Kjøpekraftspariteter (USA=1), med varekurv for BNP, i utvalgte EU-land. 1999-2023	21
Figur 5.4	Import av varer og tjenester som prosentandel av BNP i EU og USA. 1999-2023	22
Figur 5.5	Bytteforholdet i EU og USA, 2014=100. 1999-2023	23
Figur 5.6	Import som prosentandel av BNP * bytteforhold i EU og USA. 1999-2023. Indeksert 2014=100.....	24
Figur 6.1	BNP per sysselsatt i EU og USA, indeksert 1999=100. 1999-2023	27
Figur 6.2	BNP per timeverk i EU og USA, indeksert 1999=100. 1999-2023.....	27
Figur 6.3	Utførte timeverk per år for en sysselsatt i EU og USA. 1999-2023	28
Figur 6.4	Utførte timeverk per innbygger per år i EU og USA. 1999-2023.....	29
Figur 6.5	BNP per arbeidstime i EU som prosentandel av USA, i løpende internasjonale dollar. 1999-2023	29

Tabellregister

Tabell 1.1	Totalt BNP	5
Tabell 1.2	BNP per innbygger.....	5
Tabell 1.3	Arbeidsmarked.....	6
Tabell 1.4	Produktivitet	6
Tabell 6.1	Hovedtall for arbeidsmarkedet.....	28
Tabell 7.1	BNP per innbygger.....	32